

ВРТИЦ

Griša Koritnik
Suščeva

Mrzla noč je, mračen dan,
kraka v polju gladni vran,
konec bo vseh ptičjih strun,
ko ničesar ni za kljun.

Letaš v polju — kaj bi tam? —
Okrog hiše — pust je hram...
Srež na veji, plesen v strehi,
brskaj, ptič, po prazni lehi!

Kdaj se spet pomlad prismeje,
da ta hladni svet ogreje?
Kdaj privriska preko trat
mlad orač poljé orat?

Kdaj sejalcu pod rokó
zrnje zablesti zlató:
da bo kakor sončni smeh
zapršalo preko leh?

In bo zrnje kal pognalo
in bo novo žito vstalo:
žito — božji blagoslov
za poljano, kljun in krov.

Griša Koritnik
Zvonček

*Prvi zimo si prespal,
zvonček snežnobel,
prvi se pognal od tal,
v soncu zablestel.*

*Prožno dvigaš se navpik
vitek in visok,
kakor iznad fiš zvonik
pod neba obok.*

*Zvon v zvoniku kliče: Čuj,
duša, vzdrami se!
Ti pa, zvonček, oznanjaj:
konec je temè ...*

Fr. S. Finžgar

9. februarja t. l. je objahal 70 letnico svojega življenja naš odlični pisatelj Fr. Sal. Finžgar. Njegovo ime berete pogostoma tudi v šolskih berilih. V predlanskem letniku »Vrtca« ste gotovo zasledili njegovo mično zgodbo »Hudournikova miška«. O njej smo dobili mnogo pisem, da je mladini povest prav ugajala.

Kdo pa je Fr. S. Finžgar? Po stanu je župnik v pokoju in živi v Ljubljani. Rojen je bil pred 70 leti v Dóslovičah pod Stolom, v kraju, ki nam je dal že veliko število naših odličnih mož. Saj je bil prav v bližini domá tudi proak naših pesnikov Prešeren, s katerim je Finžgar celo v daljnem sorodstvu. Finžgarjeva zamisel in velika zasluga je tudi to, da se je s pomočjo ljudskošolske mladine odkupila Prešerenova rojstna hiša kot dragocen spomenik naše narodne omike.

Zdi se kot bi ta lepa in zdrava pokrajina oplivala tudi na duševnost mož, ki so izšli iz teh krajev.

Ves slovenski narod pozna in ceni Finžgarja kot enega svojih najboljših pisateljev. Saj je malokateri naših pripovednikov ljudsko življenje tako verno opisal kot ravno Finžgar. To je izršil v mnogih povestih, črticah in igrah. Ko boste nekoliko večji in vas bo začela bolj zanimati naša zgodovina, boste z zanimanjem in navdušenjem brali njegov obširni roman »Pod svobodnim soncem«. Mnogo Finžgarjevih povesti je prevedenih v druge jezike.

Finžgar kaže tudi kot pisatelj vse vrline rodu, iz katerega je izšel. Njegov jezik je izredno krepak in ljudski, njegove misli zdrave in izvirne. Vse, kar je napisal Finžgar, bo ohranilo v naši književnosti trajno vrednost.

Naše bralce bo še posebej zanimalo, da je bil Finžgar pred mnogimi leti nekaj časa tudi urednik »Vrtca« in dolgo let njegov odlični sotrudnik.

Poleg književnega delovanja je pisatelj Finžgar kot župnik na deželi mnogo koristil ljudem s svojim gospodarskim in izobraževalnim delovanjem. Kjer koli je poprijel, povsod je s svojo odločnostjo in modrostjo želel uspehe. Njegova prepričevalna in očetovska beseda je vžigala ljudi, da so mu sledili v vseh primerih.

Kljub visoki starosti deluje še sedaj z vsemi močmi in velikimi uspehi pri mnogih dobrodelnih in človekoljubnih ustanovah. Iz vseh njegovih del izžareva ljubezen do domače zemlje, slovenskega jezika in ljudstva.

Prosi tudi ti, mladina, da bi nam zlasti v teh nevarnih časih ohranil Bog može takega kova in take življenjske modrosti kot je naš slavljenec Finžgar. Kajti modri možje so narodu luč in med take nesmrtnike šteje slovenski narod tudi Fr. Sal. Finžgarja.

Bebček Miha

Ilustriral M. Sedej

Preden je Mihec legel k počitku, je še brž odrinil posteljo, a pred miškino luknjo položil velik kos kruha, ki ga je poprej namočil v kašo.

»Tako, porednica, da mi ne boš spet hodila v škodo. Tako si požrešna, da bi se spravila še na malega Mihca in mu pojedla glavo!«

Ko je bilo to važno delo opravljeno, je spet porinil posteljo na prejšnje mesto in legel. Nocoj ni videl zvezdic, zakrival jih je oblak. A Mihcu je kljub temu glasno pelo in zvenelo v duši: »Jutri grem domov, grem domov! Mama, kmalu pridem k tebi!« In te lepe misli so ga zazibale v sladke sanje.

Tako sladko in trdno Mihec že dolgo ni spal in paznik ga je moral zjutraj pošteno stresti, da se je zbudil.

»Brž, Mihec, mudi se žel!« ga je postavil na noge in mu celo pomagal v hlače. Mihec se je široko zasmel, saj gre vendar domov, v prostost! Roke so mu kar trepetale od razburjenja. Od sreče še vedel ni, kdaj se je oblekel in zajtrkoval.

»Pripravljena sva in sedaj greva,« je končno rekel paznik. »A to pustiš tukaj za mene, kajne?« je pokazal na Mihčeve umotvore, ki jih nocoj požrešna miška res ni oglodala.

»Seveda, seveda, to je vaše!« je spet vneto prikimal Mihec, še enkrat s toplim pogledom objel svoje delo in od sreče žarečega obraza sledil pazniku.

Odslej je šlo Mihcu vse prepočasi. Kako leno se odpirajo železna vrata, kako dolgi so hodniki, kako visoke stopnice! Ven, le ven na prosto, čimprej iz te strašne ječe! Globoko si je oddahnil, ko sta končno le stopila skozi veliko vežo na prosto. Kar stekel bi proti domu, toda paznik ga je prijel za roko in odpeljal čez cesto. Tam je stala poštna kočija in vanjo sta sedla. Mihcu se je čudno zdelo, da se bo sedaj kar vozil domov. »No, tako pridem saj hitreje,« se je razveselil in se udobno namestil na mehkem sedežu. Nestrpno je tedaj opazoval kočijaža in čakal kdaj bodo konji potegnili.

»Hijo,« je naposled kočijaž švignil z bičem in voz je zibaje se zdrdral skozi trg. Toda — ali se ne vozijo v drugo smer? Saj cerkve z zvonikom ni videl, ko so ga orožniki pripeljali sem, a sedaj se vozijo mimo, je zaskrbelo Mihca. »Mogoče pa se peljejo po kaki drugi poti nazaj,« se je tolažil in napeto gledal skozi okno. Ne, po tej cesti prav gotovo ni prišel sem. A kje je gozd, kje je rečica, ki je ves čas spremljala cesto? Končno so le dospeli k rečici in tudi gozd se je pokazal. Toda kaj je to? Saj vozijo ob rečici navzdol, a domača vas leži gori proti izviru! Prestrašeno je gledal paznika in ga skušal vprašati, kam se peljejo. Živo mu je dokazoval, da bi se morali voziti gor, a ne dol.

»Vem, vem,« je kimal paznik. »ti bi rad domov. Toda ne gremo domov, ti moraš sedaj dol v mesto, v šolo, v veliko hišo, kjer je polno otrok in zelo lepo. Tam se boš veliko lepega naučil in nikoli ne boš lačen in sam. Ko boš pa vse znal, tedaj te popeljemo spet domov.«

Mihec je ves trd strmel v paznika. Toliko je razumel, da ne gre domov, temveč še naprej v daljni tuji svet, v veliko hišo, ki gotovo ne bo boljša kot ona, v kateri je bil sedaj. Zapeklo ga je v srcu kot bi ga prebodlo tisoč mečev. Divje je zakrilil z rokami in zarjul kakor ranjena zver. Že je hotel skočiti z voza, toda paznik ga je čvrsto prijel in potisnil nazaj na sedež.

»Nikar, fant,« ga je mehko tolažil. »Priden bodi, saj te ne peljem v ječo! Tam ti bo mnogo, mnogo lepše kakor doma, nihče ti ne bo žalega storil. Saj ti hočemo samo dobro, tudi jaz, mar ne verjameš?« Tako mu je govoril in ga miril.

Mihec je napeto zrl na njegove ustnice in mnogo tega razumel. Najbolj pa je razumel, kar so mu govorile njegove oči, iz katerih je sijala sama dobrota. Unesel se je in odslej že starčku na ljubo mirno sedel v kotu. Žalostno je zrl predse, toda nenadoma so mu spet živo zasijale oči. Pozorno je gledal skozi okno in se radovedno oziral po okolici, kakor da bi si hotel za vselej vtisniti v spomin vso dolgo pot.

V daljavi so se pokazale velike hiše, še mnogo večje kakor v trgu, a nad njimi so se dvigali vitki cerkveni stolpi.

»Vidiš, Mihec, to je mesto in če boš priden, boš tam videl veliko lepih stvari,« je dejal paznik. Že so se ob cesti vrstile hišice, kmalu so prišle vse večje in večje, dokler niso stale z leve in desne v nepregledni strnjeni vrsti.

Voz se je ustavil in izstopila sta. Stala sta pred dolgim, visokim zidom, z velikimi težkimi vrati. Mihcu se je od strahu stisnilo srce. »Kaj neki je za to strašno steno?« je ugibal. V tem je paznik potegnil za zvonec, v vratih je nekaj zašklopotalo in odprla so se sama od sebe.

»Ne, ne, tu notri ne grem!« se je naenkrat branil Mihec in prav gotovo bi utekel, če bi ga ne bil paznik čvrsto prijel in s silo porinil skozi vrata. Mihec se je začudeno oziral. Saj tukaj ni tako grdo, kakor se je bal. Pred seboj je zagledal velik vrt, tako lep, kakršnega še nikoli ni videl. Na umetno zaokroženih gredicah so cvetele cvetice vseh barv in velikosti, a med zglajenimi tratami so se vile snežnobeke stezice; pod senčnim drevjem in grmovjem so vabile bele klopi. Sredi tega lepega vrta pa je stala velika stavba. Niti najmanj grozna se mu ni zdela. A glej tam, po stezicah, so se veselo podili dečki, vsi v enakih modrih oblekah.

Mihec se ni več branil in mirno je sledil pazniku. Kmalu so ga tudi dečki opazili in se mu radovedno približali. Začudeno jih je Mihec gledal, kajti zelo nenavadno so se vedli. Venomer so nekaj živo migali s prsti, kakor bi se z njimi med seboj razgovarjali.

Iz hiše je ta čas stopil starejši gospod, ki ga je paznik spoštljivo pozdravil in mu oddal neki spis. Bil je to ravnatelj gluhonemnice. Z resnim obrazom je prečital pismo, nekaj rekel pazniku in pomeril Mihca od glave do pete. Dal mu je znak, naj mu sledi. Mihec je prepadeno gledal paznika, ki mu je naenkrat podal roko v slovo. Mar on ne bo ostal tu, se je prestrašil.

»Zbogom Mihec, priden bodi in nikar se ne boj,« ga je tolažil stari prijatelj, ko je videl fantove prestrašene oči. »Jaz moram sedaj iti, toda pridem te že še obiskat!« Mehko ga je še pobožal po laseh in krenil proti izhodu.

Mihcu so silile solze v oči. Mar se res mora od vsega posloviti, kar mu je drago? Že je hotel steči za njim. Toda ravnatelj ga je čvrsto prijel za roko in vrata so se zaprla za paznikom. Mihec je koprneče gledal na vrata, skozi katera je izginil njegov edini prijatelj. »O, tudi jaz pojdem kmalu skoznje!« je vroče zaklicalo v njem. A ravnatelj mu ni pustil časa za te misli. Odpeljal ga je v poslopje in tu se je začelo novo življenje.

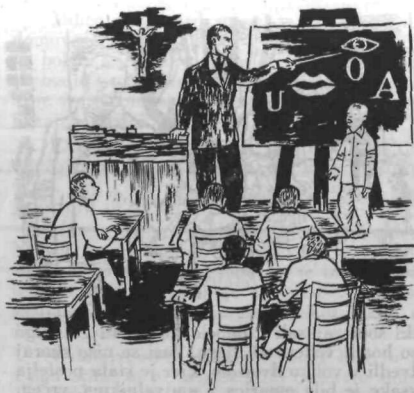

Najprej so Mihca v neki sobi zapisali v debelo knjigo in ga dolgo izpraševali. Vse, prav vse so hoteli vedeti od njega, dasi se niso skoraj nič razumeli. Nato so ga odvedli v veliko dvorano, kjer je stala postelja pri postelji, a ob vznožju vsake je bila omarica z umivalnikom, vrčem za vodo in milom. Tu so mu pokazali posteljo v kotu, ta bo odslej njegova. Nato se je moral skrbno umiti ter obleči novo perilo. Dobil je prav tako modro obleko, kakor so jo imeli vsi drugi dečki na vrtu. Potem so ga odvedli v drugo, še večjo dvorano. Tu je stala dolga miza, okrog katere so mirno sedeli dečki in pridno zajemali iz krožnikov. Tudi tu je dobil Mihec svoj prostor, krožnik in žlico in sedel h kosilu. Oči vseh otrok so se radovedno uprle vanj. Na koncu mize je sedel neki gospod. Mihec je bil ves zbeگان. Najrajši bi se skrtil pod mizo ali pobegnil. Kaj bi dal, da bi sedaj sedel pri svoji sivki na paši in z njo delil skromen košček kruha! Tako je žalostno razmišljal in gledal predse. Toda zdajci je gospod na koncu mize dvignil prst in pokazal, naj jé! In Mihec je jedel, dasi so ga solze tiščale, da je komaj požiral.

Po obedu se je moral Mihec postaviti z drugimi v red in v lepi vrsti so odkorakali na vrt. Tu so se dečki kaj hitro razkropili in veselo igrali. Za Mihca se niso dosti zmenili, le paznik z rjavo suknjo in čepico ga je stalno spremljal z očmi. O, te paznikove oči! Gledale so ga kakor hudo-delca in Mihca je kar zabeležilo v srcu. Rad bi ubežal tem pogledom, se skrtil, toda zaman, spet in povsod so ga spremljali.

Mihec je obhodil ves vrt in pri tem dognal, da je okrog in okrog obdan z visokim zidom, ki bi ga ne bilo mogoče preplezati. To spoznanje ga je silno potrlo in s povešeno glavo je taval med gredicami. Nič več mu ni ugajal ta vrt, zdelo se mu je celo, da prekrasne cvetice le žalostno kimajo na gredicah. Še trava se mu je zdela manj zelena kakor na domačem travniku. O, koliko lepše je doma, na paši, ob robu gozda, ob potoku!

Kakor lahki metulji so mu poletele misli v domači kraj in kmalu je bil v duhu pri svoji sivki. Veselo se je podil z njo čez travnike in pašnike, se vrgel v dehtečo travo in užival zlato sončno prostost. Toda Mihec ni mogel dolgo tako lepo sanjariti. Kmalu je moral spet stopiti v vrsto in vrnili so se v poslopje. Na hodniku so se dečki razdelili na več skupin in vsaka skupina je šla v posebno sobo. Mihca so pridelili najmlajšim, dasi je imel že skoraj trinajst let in z njimi je stopil prvič v svojem življenju v pravo šolsko sobo.

Mirno je Mihec sédel v prvo klopi in se začudeno oziral. Silno nenavadno mu je bilo pri duši. Velike črne table pred njim ga je bilo skoraj strah. Mar ne bulji v njega kakor orjaško oko? In kako čudne slike so visele na stenah! Kazale so ogromna odprta usta, jezike in prste različnih velikosti in v raznih položajih.

Končno je vstopil neki gospod in sedel za mizo ob tabli. Bil je to učitelj in začel je delati one čudne znake s prsti. Klical je zdaj tega, zdaj drugega dečka k tabli in vsak je moral nekaj napisati in

ponavljati znake. Kmalu je Mihec razumel, da se tu uče otroci čitati in pisati in se s prsti razgovarjati. To ga je začelo zanimati in pozorno je sledil pouku. Kar sram ga je bilo, ko je videl, kako mali dečki urno odgovarjajo, a on o vsem tem še pojma ni imel. Ker pa je bil zelo bister, si je kmalu mnogo zapomnil.

Ko je po končanem pouku učitelj poklical tudi njega, se ni malo začudil, ker ga je Mihec kar dobro razumel in na tablo prav lepo narisal črko o, pa še oko zraven, na to še i in iglo in tudi e in a. »Dobro, dobro,« ga je pohvalil učitelj.

Druga ura je bila manj zabavna. Otroci so se učili izgovarjati poedine glasove. Učitelj je kazal na slike in toľmačil, kako je treba zaokrožiti usta, kam položiti jezik, da se iztisnejo pravi glasovi. Poklical je otroke k sebi, jim polagal prst na grlo in ustnice in tudi sam široko odpiral usta. Poklical je tudi Mihca in se dolgo trudil z njim. Toda kakor ga je novi učenec začudil v prvi uri s svojo bistrostjo, tako je bilo sedaj težko z njim. Niti enega poštenega glasu ni spravil iz njega.

Potem je prišlo računstvo. Tu je bil Mihec spet doma. Prišteval in odšteval je s paličkami in kamenčki, kakor da bi bil to delal že Bog ve koliko let, in kar čudno se mu je zdelo, da drugim dečkom to noče prav v glavo.

Računstvu je sledilo ročno delo. To je bilo nekaj za Mihca! Vsak deček je dobil kos mastne gline. Nato je postavil učitelj na mizo kroglo in koko in ti dve stvari naj sedaj vsak skuša narediti. Toda kaj bi Mihec delal take otročarije, kroglo in koko, v katerih ni življenja! Njegovi prstki so kar po svoje oblikovali mehko glino, in glej, naenkrat je stala pred njim, kdo drugi kot koza sivka. Mrzlično je delal dalje, rad bi postavil še kočico, toda naenkrat se je preplašeno zdrznil.

Pred njim je stal učitelj. S prstom je pokazal na kroglo in koko, češ: to sem ukazal delati! In, o gorje! Z neusmiljeno roko je zmečkal kožo. Kakor z mečem je Mihcu prebodlo srce. Bilo mu je, kakor da mu je uničil živo sivko, s katero se je v duhu ravnokar še tako lepo razgovarjal. Divje so mu zažarele oči, pesti so se mu kar same stisnile in že je skočil, da bi kaznoval okrutneža.

Učitelj ga je prestregel in čvrsto zgrabil za roke. Mihec se je trgal in besno tulil. V razredu je nastal krik in hrup. S hodnika je priteknel paznik.

»Oho, a tak je ta požigalec!« pravi paznik in izvleče pobesnelega Mihca iz razreda.

Še preden se je Mihec zavedel, se je znašel sam, zaprt v tesni izbici. Na mah ga je minila kipeča jeza in silna žalost ga je obšla. Sedel je na zaboj, ki je stal v kotu, in razmišljal o svoji bridki usodi.

»Požigalec, požigalec,« ga je bolno skelelo v duši. O, točno je videl, kako je paznik spregovoril to besedo. A sedaj bodo vsi, tudi učitelj in dečki, prepričani, da je hudodelec. Vroče solze so mu zalile blede obraz. Spomnil se je starega paznika v kaznilnici, ki je edini lepo mislil o njem in se pristrčno veselil vsega, kar je naredil iz kruha. A ta učitelj! Čemu mu je zmečkal sivko? »Pobegnem, prav gotovo pobegnem od tod!« je trdno sklenil. Toda spomnil se je visokega zidu okrog vrta in močnih vrat, ki jih odpira lahko samo paznik, in še večja žalost ga je obšla. Zavedal se je, da ne bo mogel tako kmalu uteči. Tako je mislil in ugibal, kaj naj stori, toda nič pametnega se ni mogel zmisлити.

Tedaj so se odprla vrata in vstopila sta ravnatelj in učitelj. Mihec ju je plaho gledal, toda čudno, v njunih očeh ni bral jeze, skoraj dobrotljivo so zrle nanj. Ravnatelj je stopil k njemu, mu prijateljsko položil roko na rame in počasi govoril:

»Mihec, saj si vendar drugače pameten fant, kako si, mogel tako zdvijati! Glej, vsi ti hočemo le dobro! Tu je šola, kjer se boš mnogo lepega naučil in če boš priden, te bomo vsi radi imeli. Daj roko, Mihec, in obljubi, da boš priden in da ne boš nikoli več zdvijal.«

Mihec je pozorno opazoval ravnateljeve ustnice in skoraj vse razumel. Sedaj ga je res bilo sram, da je tako vzrožil. Plaho je prožil ravnateljju desnico.

»Tako, vidiš, sedaj pa daj še gospodu učitelju roko in obljubi, da boš vedno le to delal, kar bo ukazal,« je dejal ravnatelj.

Mihec je bil ves zmeden. Zakaj učitelj se mu je dobrotljivo nasmehnil in mu prožil roko. Toliكه prijaznosti ni pričakoval. Mogoče pa se je le motil in učitelj sploh ni mislil nič hudega. Seveda ga bo odslej slušal. Saj je samo zato vzrožil, ker se mu je zdelo, da mu je zmečkal živo sivko. Iskreno mu je stisnil roko in prikimal. Mirno je nato odšel z ostalimi dečki k večerji.

Toda kako ga je zbolelo, ko je videl, da ga tovariši skoraj boječe gledajo. Fanta, ki sta sedela pri mizi na desni in levi, sta se celo daleč odmaknila, ko je prisedel. Oči paznika pa so ga skoraj prebodle. Strogo so sledile vsakemu njegovemu gibu.

Kako pa je šele Mihca potrlo, ko so šli k počitku! Paznik je bil njegovo posteljo premaknil tik do zagrinjala, za katerim je on spal. »Kakor hudodelca me straži!« je zapeklo Mihca v srcu in tiho se je jokal skoraj vso noč pod odejo.

Prestrašeno se je zdrznil, ko ga je paznik drugo jutro zbudil. Začudeno se je oziral okoli, kje neki je? Ah da, tu je, v zavodu! Še ves omotičen je zlezal iz postelje, se umil in oblekel ter sledil tovarišem v obednico.

Po zajtrku se je začel pouk. Učili so se najprej pisati in čitati. Mihec spočetka ni sledil. Bog ve, kod so mu tavale misli! Toda kmalu ga je začelo zanimati. »Mar ni to čudovito, kako lahko s pisavo pove vse svoje misli!« ga je zdajci prešinilo spoznanje. »Če bom znal čitati in pisati, bom lahko točno opisal ravnateljju, županu, orožnikom in vsem,

kako je bilo tisti večer in jim dokazal, da nikakor nisem zažgal senika.« Ta nova misel ga je tako prevzela, da je odslej skoraj vročično sledil pouku. Risal in pisal je črke s tako vnemo, kakor bi se še isto uro hotel naučiti vso abecedo. Pri tem je skoraj pozabil na svojo bol.

Ko so spet delali ročna dela, je poslušno oblikoval le to, kar je ukazal učitelj. Med odmorom na vrtu pa je bil zopet sam, le paznikove oči so še bolj budno spremljale vsak njegov korak. Mihecu je postalo težko pri srcu. Begal je iz kota v kot in ni našel miru. Toda ko so spet šli v poslopje na delo, je bil na videz popolnoma miren in ves dan je ubogljivo delal vse, kar so mu ukazali.

Sledili so enolični dnevi, podobni drug drugemu, kakor obleke dečkov tega zavoda. Spati, jesti, učiti se, sprehajati se po vrtu, a okrog vrta visok zid, povsod pa stroge paznikove oči: to je bilo sedaj Mihčevo življenje. Kaj so naredili ti kratki dnevi nesreče iz njega! Prej večno veseli in smehljajoči se otrok se je sedaj resen in vase zaprt vlekel kakor zlomljen cvet po zavodu. V ročnih delih, pletenju košar, mizarjenju in rezbarjenju, oblikovanju in risanju je bil pravi mojster. Le iz grla ni nikoli spravil poštenega glasu. Tako so minuli tedni, en mesec in dva. V zavodu so že vsi mislili, da se je Mihec popolnoma pomiril in vdal v svojo usodo.

A vendar, v Mihecu je tlelo in tlelo. Veter, ki mu je prinašal vonj z bližnjega gozda in travnikov, je vzbujal v njem vse močnejše hrepenenje po svobodi in lepem domačem kraju. Misel na beg je postajala vse bolj živa v njem in kakor ujeta ptička v kletki je prežal na priložnost. Koliko smelih načrtov je že skoval v svoji domišljiji, toda vse zaman! Previsoka je bila ograja, preveč budne oči paznikov.

Toda nekega dne se mu je popolnoma nepričakovano od-

prla pot v svobodo. Na vrtu je stal naložen voz trave, katero so kosci že navsezgodaj nakosili. Mihec se je pravkar sprehajal osamljen po vrtu. Zagledal je voz in ta hip ga je kakor blisk prešinila misel: »Voz bodo odpeljali skozi vrata in če bi bil jaz na njem, bi se z njim odpeljal ven na cesto!« V Mihecu je vse trepetalo. Svoboda, zlata prostost se mu smehlja! Toda previdno!

Počasi se je približeval vozu in malomarno gledal okrog sebe, kakor da ga naložena trava niti najmanj ne zanima. Pobral je po poti še kako cvetlico, jo poduhal in se skozi pol priprte veke oziral, če ga nihče ne opazuje. Že je stal tik ob vozu in glej, paznik mu je prav ta čas kazal hrbet. »Sedaj, sedaj!« je zaklicalo v njem. In res, spreten skok in že je Mihec izginil v travi na vozu. Jój, kako mu je trepetalo srce! Tesno se je zvil v klobčič in negibno čakal, kaj bo. Kaj, če še dolgo ne zaprežejo konja, a medtem opazijo, da ga ni? Iskali ga bodo. In če pretaknejo voz? Take misli so mu švigale po glavi kot razbeljene puščice. Še dihati si ni upal. Čakal je in čakal in trenutki so se mu zdeli cela večnost.

Medtem ko je Mihec trepetal na vozu za svojo svobodo, je minil odmor. Dečki so se uvrstili v red, a tedaj se je paznik začudeno oziral.

Kje neki je Mihec iz Dolge vasi? Saj ga je pravkar še videl. Pogledal je po vrtu, tu ga ni! Mar se je vdrl v zemljo? Mogoče pa je že v razredu! Toda ne, tudi tam ga ni bilo.

Preiskal je vso stavbo, pogledal celo v posteljo, če se ni ta čudak spravil pri belem dnevu spat, toda Miheca ni bilo nikjer. V zavodu je nastalo veliko razburjenje, vse je hitelo iskati ubeglega gojenca. Pretaknili so ponovno vsak kotiček, toda vse zaman. Ker ga ni bilo v poslopju, so spet odhiteli na vrt, pogledali pod vsak grm in na vsako drevo.

V tem je hlapec zapregel in pognal konjička. Tako se je Mihec odpeljal v zlato svobodo. Strogi paznik mu je celo sam uslužno odprl vrata in jih skrbno zaprl za njim, da mu ne bi utekel.

Ko je Mihec čutil, da so konji potegnili in se voz ziblje po peščeni poti, mu je hotelo počiti srce od razburjenja. »Samo da sedaj ne ustavijo in preiščejo voza!« je vročično razmišljal. Toda ne, voz se je mirno zibal dalje. »Že gremo skozi vrata! Še malo, pa sem na svobodi! Smo že zunaj! Rešen sem, rešen!« mu je zavriskalo v prsih. Voz se je mirno zibal naprej. Končno je Mihec oprezno pokukal iz trave. »Na cesti smo, izven mesta! Le kje je kočijaž?« Počasi je dvigal glavo in se oziral. »A, spredaj sedi in pridno poganja konjička. To je imenitno! Sedaj pa oprezno!« Neslišno kakor miška se je izkobacal iz trave in zdrknil zadaj z voza na cesto. Še dva skoka in že je čepel v cestnem jarku.

Tu je Mihec mirno ležal, dokler ni voz izginil za ovinkom. Tedaj se je hitro dvignil, slekel suknjo, jo obrnil, da je bila siva podloga zunaj, in si zavihal hlače visoko čez kolena. »Tako, sedaj nihče ne bo rekel, da sem iz zavoda!« se je zvito nasmehnil in stekel proti bližnjemu gozdu, kar so mu dale noge.

Ko so ga objele sence košatega drevja, se je skrtil za grm in se oprezno oziral, če ga nihče ne zasleduje. Ne, nikogar ni bilo. »Svoboden sem, svoboden!« je tedaj zazvenelo in zapelo v njem. Globoko je vdihnil hladni zrak, prsi so se mu napele in od sreče bi objel sonce in ves svet.

Hitel je naprej ob robu gozda. Zdaj pa zdaj se je ustavil in se skrbno oziral. Rad bi še nocoj dospel v domačo vas. V velikem loku se je izogibal kmetij in vasic in kmalu je bilo mesto že daleč za njim. O, dobro si je zapomnil pot, saj ni zaman tako napeto gledal iz kočije! Mar ni tam tudi rečica in cesta, ki mu kakor s prstom kažeta pot domov?

Dolgo je Mihec bežal in noge so se mu že šibile. Toda ustaviti se ni mislil in tekel je dalje. »Kje neki je trg?« ga je že zaskrbelo. Sonce se je nagnilo k zatonu, ko je končno le zagledal visoki zvonik. »Torej vendarle!« si je oddahnil, »še malo, pa sem doma! Toda v trgu so orožniki,« se je spomnil. »Rajši počakam v gozdu, dokler se ne stemni.«

V skritem koticu ob žuborečem studencu se je Mihec ustavil. Željno se je sklonil nad bistro vodo in hlastno pil. Nato se je udobno zleknil v mah. Ta hip je pozabil na vse prestano gorje in globoko vdihaval hladni gozdni zrak. Bil je neizmerno srečen, a v mislih že vse doma. Razgovarjal se je s svojo sivko in božal mehki mah, kakor da je to njen kožušček. Tako je užival prostost in sanjari, dokler se ni stemnilo.

Tedaj je Mihec oprezno stopil iz svojega skrivališča in v velikem loku zavil okrog trga. Kakor senca je švigal od grma do grma, od debla do debla in kakor miška smuknil čez travnike in polja. Tam daleč v mraku je stal trg. Kar pošastne so se mu zdele stavbe s svojimi razsvetljenimi okni, ki so buljile vanj kakor rdeče oči, a zvonik se je dvigal kakor velik, grozeč prst. »Joj, da me nihče ne opazi!« se je zbal. Še bolj se je odmaknil od hiš in se oprezno plazil dalje. »Le trg naj še srečno obidem, potem sem rešen!« si je vroče želel.

(Dalje.)

Ilustriral Fr. Uršič

Ah, kako so bile lepe tiste poti, kako mi drage!

Ko sem se spuščal po hribu dol od Sv. Danijela, kdaj po vijugasti cesti, zlasti če sem jezdil, češče po bližnjici, je včasih na nasprotni strani stara Peca vsa blestela v soncu in nebo, ki se je bočilo tja čez pliberško polje in se povežalo na mogočni njen greben, je bilo čisto, kakor na novo umito. In mi je bilo, kakor da se zlati odblesk te igrave sončne jasnosti in lepote preliva tudi v moje srce in mi ga dela toplega in veselega. A spet kdaj je bil njen vrh zavrt v oblake kakor višave bivališča starih grških bogov, slovečega Olimpa. In se mi je zdelo, da gora žaluje in se srdi, ker kralj Matjaž s svojo vojsko v njenem osrčju tako trdno in nevzdravno spi in ne čuti trpljenja ljudstva pod goro, ne sliši njegovih vzdihov in prošenj: »Zbudi se! Pridi, reši nas!« In sem bil tudi jaz žalosten in potr.

Prišel sem v dolino, k potoku, »reka« pravijo tam ljudje. Ozka globel, kakor struga globoke reke, že davno usahle, hribi na obeh straneh, z gozdovi porasli. Potok šumlja, šumijo lesi, mlini ropotajo. Čudno, nekako pravljичno lepo in hkrati strahotno so oživljali ti mlini samotno, sanjavo dolino, sicer vse brez hiš dol do njenega izliva v širšo dolino.

Prvi Pludrov. Mlad mlinar je tedaj domoval in delal v njem, mlajši sin iz bogate hiše na obronku hriba nekoliko nad globeljo. Fant, lep kakor sončen dan, dober in priden, domačim in vsem v veselje. Med svetovno vojno je brez sledu izginil; nikoli ni bilo mogoče izvedeti, kje, kam, kako. Dolgo so upali, da se oglasi iz tujine, iz ujetništva. Polagoma je tudi to trdno upanje plahnelo, z leti povsem splahnelo.

V drugem, Povhovem, je mlet in gospodaril Lipš, že bolj v letih, bolehen in pobožen mož. Vsako nedeljo je redno prihajal v cerkev k Sv. Danijelu, dasi je spadal pod drug zvon, v Pliberk, kamor je pa imel znatno dalje. Pismouk, ves prosti čas je pretilal v knjigah. Imel je tudi Kolomanov žegen, staro, oguljeno in mastno knjigo, znamenje, da so ga ljudje mnogo brali. Prinesel mi ga je nekoč v župnišče: »Odkupite mi to!« — »Koliko pa zahtevate?« — »Pet goldinarjev. So dragocene bukve.« — Zdelo se mi je vendar preveč, a mu nisem maral naravnost povedati. — »A kaj naj s knjigo?« — »Hudega duha lahko pokličete, denar vam mora prinesiti.« — »Zakaj pa ga ne pokličete vi, Lipš? Sva denarja baš oba enako potrebna.« — »Jaz si ne upam.« — »Jaz tudi ne.« — »Vam ne more tako lahko škodovati. Hude žegne imate.« — »Kdo ve, če bi me ti obvarovali.« — Tako ni s kupčijo nič bilo.

Tretji šeferjev, pač najstarejši, močno zidan. Drugi so se nekoliko odmaknili od ceste, da ne bi bili nikomur v napotje, da ne bi popotnikov strašili. Ta je stal tik ceste, v ozki soteski, na drugi strani skalovje, da

se mu ni bilo mogoče nikamor izogniti, na široko naložen voz se je kar zadel obenj. Tako je kljuboval. Najpošastnejši se mi je zdel, najbolj me je spominjal nevarnih, zarot in strahov polnih mlinov iz povesti in pravljic. Najbolj strahoten se mi je zdel ponoči, v trdi noči, ko je človek lahko kar treščil vanj, v bledi mesečini, v poltemi, zlasti če je miroval in molčal. Tedaj je bil kakor začaran, zaklet, čudno grozeč v svoji osamelosti, saj je mlinar bil tedaj doma gori na hribu in je mirno spal. Tu pa vse molčeče naokrog, kakor z mogočno čarovniško besedo začarani spe gozdovi in vsa živa bitja. Samo voda, ki je ni zadelo prekletstvo božje v raju in je čista in sveta, je živel, žuborela, šumela. Sicer vse veliko pokopališče, mlin pa mrtvašnica na njem. In stopi morda zdaj zdaj iz nje davno umrli mlinar. Pokoja išče njegova duša, ker je jemal krivično merico, ker je mlel ob dnevih Gospodovih, ob nedeljah in praznikih. Čez dan se je vicala nesrečna duša pod mlinskim kamnom, ki jo je stiskal in jo vrtel v nezadržnem krogu — samo postati je treba pred mlinom, prisluhniti, kako vzdihuje in stoče. A ponoči, ko si kamen odpočiva od tistega vrtoglavega plesa, išče grešna duša pomoči in rešitve. In če ji ne znaš povedati prave besede, s katero bi jo odklel in otel, na sončni prah te lahko zmelje.

Strahotna je taka pot mimo pošastnega, nevarnega mlina. Vroče ti postaja, pokrižaš se, pomoliš za vse uboge duše, globoko si oddahneš, ako si srečno mimo.

Potem je mlin Reškega kovača in veliki Stoparjev mlin z žago spodaj ob viaduktu, ob mogočno zidanem železniškem mostu, ki se v drznih lokih pne visoko gori s hriba na hrib. Stal sem dostikrat na cesti pod njim, ko je drdral vlak čez most. Tako ob večernih vlakih, ko sem se vračal od Fare, iz Prevalj domov. Pa se je iztegnila kdaj skozi okno bela roka, pomahala, pozdravila. Čigava je? Kdo se vozi v bežečem vlaku. Kam gredo vsi ti popotniki? — Ali je bila že tema, v pozni jeseni, ob zimskih večerih. In se je vlak vil čez most kakor črna pošast, z dolgo vrsto bleščočih oči mežikajoč v noč in na pokrajino, v temo zavito. Glasno sopihajoč in puhajoč je pridrvel iz noči, sopihajoč in hropeč je izginil v noč. Hodi z bogom! Srečno pripelji vse, kamor potujejo!

Vsak letni čas je imel svoj čar na teh potih. Pomlad, ko se je vse budilo iz dolgega, težkega zimskega spanja, ko so iz ogrevajoče se zemlje kipele nežne trobentice prijaznemu soncu naproti, ko so se pobočja hribov belila od zvončkov in teloha. In ptičke so oživele. »Živim, živim!« je pel vsak grm, vsako drevo je pelo tako. In voda v potoku, vso zimo vklenjena v tesne ledene okove, je v to petje žuborela in pela tako živahno in veselo, kakor poje vse mlado, kipeče življenje.

Kako se ne bi odtajalo in razveselilo tudi srce ob ogrevajočem pomladnem soncu, ob tem življenju, kipenju in dehtenju.

Poleti, ko je drugod palilo sonce, da je trava venela in zemlja pokala, je bilo tu v globeli vendar še zdržno. Pač me je pot utrujala bolj kakor spomladi. In me je potok s svojo kristalno čistostjo, s svojim laskavo pojočim šumljanjem zvalil, da sem se šel hladiti vanj. A ko mi je nekoč nekdo ukradel kopalne hlače, ki sem jih razgrnil po grmu na obrežju,

da bi se posušile, ko se vrnem iz Prevalj, in ko mi je sosed Premru iz Mežice pravil, kako je njihov mladi učitelj v Meži ribaril, pa je zagledal, kako se med zelenjem na obali vije proti njemu gad, in je v strahu planil kar v reko, se nisem mārāl iti več na prostem kopat. Napadel bi morda tudi mene kak gad, ki bi ga motil v njegovem kraljestvu. Saj manjkalo te neprijetne golazni tam ni. Smo se na teh potih večkrat srečali, pogledali se ne preveč prijazno.

Ako ne najlepše, najzanimivejše so bile te poti v jeseni. Večkrat ob čudovito lepih jesenskih dnevih. V lesih naokrog so rumeno goreli mecesni izmed zelenja smrek, pod koraki je šumelo listje, odpadlo leskam, jelševju in gabrom, nad menoj je še sijalo jesensko sonce, ne več tako razbeljeno in tako paleče kakor poleti, vendar še zmerno ogrevajoče. Vsenaokoli pa mir, kakor bi bila vsa narava utrujena, bi že pokimala v spanju, v mir in odpočitek, potreben težko rodeči. — Ali je šumotal po umirajočem listju jesenski dež, tisti tako neskončno otožni dež, ki nam polni vso dušo z bolečo žalostjo. Zbežal bi človek nekam, skrtil se pred nečim hudim in grozečim, ki prihaja z neslišnimi koraki, zahrbtno in prežeče, pač sama smrt. Zdrznem se iz sanjarij, skoraj boleče začutim dež, ki mi ga škropi zateglo zavijajoči veter v lica in v oči. — Ali je pa bila vsa dolina zvrhano polna jesenske megle, goste in vlažne. Kakor bi bredel po mlačnem morju. Zdaj zdaj mi priplove morda naproti ladja s plapolajočo rdečo zastavo, z mrtvaško glavo visoko na jamboru — morski razbojnik — ali Blodeči Holandec, morda molčeča ladja, kakor to nemo in gluho morje, ki brodim po njem, začarana, zakleta, z mrtvo posadko na krovu. Morda kaj drugega pošastnega in strahotnega. Kam se obrnem tedaj, koga naj na pomoč pokličem iz te globoke, odsvetne samote? Morda me vzame ladja s seboj, brez sledu izginem z njo v tej nemi neskončnosti . . .

Ali pozimi, ko je na zmrzli zemlji, po snegu in ledu na poti zvenel samo moj korak, vse naokoli pa je molčalo, molčala celo voda v potoku, v debel led uklenjena. Blestelo je pa v opoldanskem soncu tisočero biserov na grmovju ob cesti, na drevju na obeh obrežjih globeli. Ščemele so me oči od tega bleska, a so vendar z začudenjem in s slastjo pile vso to krasoto. Pa se je nenadoma sesul z veje sneg, na glavo, na rame, za vrat, na hrbet, da mi je zagomazelo po vsem telesu. »O, kepat! me nameravaš? Pa tako neusmiljeno? Kaj pa sem ti žalega storil?« sem hotel ošteti razposajeno vejo. A ko sem jo pogledal in sem videl, kako podrhteva nad menoj vsa zadovoljna, da je rešena težkega in mrzlega bremena, sem kar lepo molčal. Otresel sem se snega, obrisal si ga z vratu in hrbta, kolikor sem mogel. »Se bom že spet ogrel, laže pač ko veja,« sem se dobre volje tolažil in podjetno stopal dalje v čudovitem zimskem miru in božični krasoti. Kričoč madež se mi je zazdel na tej deviški belini velik vran, ki je brskal po konjskih odpadkih na cesti, išočoč si skromno kosilce, in je šumno sfrfotal, ko sem se mu približal.

Res, bilo je tudi mnogo, mnogo težavnih, hudih poti ob najslabšem vremenu, ob veseljnopotopnih nalivih, ob besnečih snežnih metežih, ko sem včasih že mislil, da ne bom zmagal poti do doma, ampak bo zmagala ona mene, obdržala me na sebi. A ko sem srečno pribredel na hrib, v svoj tihi dom, je bilo vse spet dobro, pozabljeno vse, kakor da nikoli bilo ni . . .

Kolikokrat hodim v mislih in spominih še tiste poti! Tako drage so mi, tako lepe se mi zde: bila je pač — mladost . . .

Dete

Ilustriral O. Gaspari

Tedaj je dete že shodilo. Ali nogice so bile še slabotne, zato je rado posedalo na stolčku in prekladalo igračke.

Vse polno jih je imelo. Bezgovo piščalko, katero mu je bil napravil oče; žogo iz krp, katero mu je naredila mati. Borove in smrekove češarke; polževe hišice; ščurkov skedenj; voziček iz sukančevih kolesc; okrogle privodne kamenčke, bele, zelene, črne, rjave in rdeče; škatlice iz lepenke in lesa; hrastove šiške in želodke. Kar koli sta oče in mati našla v prirodi, sta prinesla detetu, da bi se igralo in da bi bilo veselo, in kar koli sta znala, sta mu naredila, da bi ga osrečila.

Na polici nad ognjiščem pa je stala pločevinasta škatla z zlatim sijajem. Škatla je bila tudi živo pobarvana. Spodaj je ležalo zeleno polje, na njem je rasel rdeč cvet in cveta se je dotikal pisan metulj.

Dete je bilo opazilo škatlo z zlatim sijajem, z rdečim cvetom in pisanim metuljem. Ko se je naveličalo svojih igračk, je vstalo in odkobacalo do ognjišča ter stegnilo rókice proti polici. Odpiralo in zapiralo je pešiči ter prosilo škatlo z zlatim sijajem.

In mati je pogledala dete in škatlo. Zdelo se je, kakor da s pogledi med njima izbira. Nato je segla na polico in presula zrna v staro, že oguljeno škatlo, ono z zlatim sijajem pa je dala detetu. Dete jo je vzelo v naročje in se vrnilo na stolček, da bi se igralo.

Tedaj je pristopila mati in oči so ji žarele od sreče. Sklonila se je k detetu ter dahnila:

»Dete, če bi mogla, svet z vsem bogastvom, ki je na njem, bi ti položila v naročje.«

Dete ni razumelo tega, kar mu je bila povedala mati. A vedelo je, da mu je rekla nekaj lepega, zato je tlesnilo z rokicami in se zasmajalo. Nato je odprlo pokrov in znotraj se je škatla svetila kakor srebro.

O mraku je bilo dete že zaspano. Preveč se je podnevi igralo. Poklicalo je mater in se ji ponudilo.

Mati ga je vzela v naročje in ga stisnila k sebi. In ker je bil zunaj lep večer in je pihal topel veter, je stopila z njim na prag, da bi počakala očeta, ko se vrne z dela.

Na nebu so žarele zvezde in mesec je sijal. Dete se je zazrlo v višavo in je videlo lučke, ki so se iskriale kot zlato. Rado bi jih bilo imelo, da bi jih priložilo k svojim igračem. Stegnilo je rokice proti zvezdam in mesecu ter odpiralo in zapiralo peščici.

Ali mesec je bil predaleč in zvezde so bile previsoko. In niti mati ne bi mogla seči do njih. Le v mislih mu jih je priželela:

»Glej, dete, če bi mogla, bi snela zvezde z neba in bi ti jih dala v roke. In mesec bi poklicala, da bi se s tabo igral.«

Dete pa matere ni razumelo. Še je stegovalo roke proti nebu in prosilo.

Tedaj so se oglasili v klanecu koraki. Oče se je vrnil z dela. Dete se je odtrgalo od zvezd in od meseca ter se mu nagnilo v naročje. In vsi trije so odšli v hišo, kjer je nato zagorela luč, ki je skozi okna svetila daleč v noč.

Nekoč pa se je oče vrnil prezgodaj z dela. Sedel je na stol in si podprl glavo, nato je vzdihnil:

»Kruh smo izgubili.«

In oče in mati sta se v strahu spogledala. In kakor da bi mislila isto, oba sta se takoj nato ozrla na dete in spreletelo ju je, da sta vztrepetala, kakor vztrepeče list v jesenski burji, ali kakor vztrepeče drevo ob poseki.

Nič ni opazilo dete plašnih pogledov in ne strahu v očetovih ter materinih očeh. V škatlo z zlatim sijajem je nasulo pisane privodne kamenčke, šiške in želodke ter zaprlo pokrov. Nato je rožljalo z njimi in se veselo smejalo.

A ko je prešlo nekaj časa, ali so minuli dnevi ali tedni, in je dete sredi igranja začutilo lakoto, je odložilo škatlo z zlatim sijajem ter stegnilo rokici proti materi. Odpiralo in zapiralo je peščici. Ni si želelo ne zvezd, ne meseca. Milo, milo je zaprosilo:

»Kruha!«

A mati, ki bi bila rada položila detetu svet v naročje in

ki bi mu rada snela zvezde z neba, ni imela koščka kruha, da bi mu ga bila dala v roke.

In ko se je razjokala in ko so padale njene solze na stegnjeni rokici, je tudi dete nekaj razumelo. Oklenilo se je matere okrog vratu in zaplakalo še ono...

Janez Dodič

Planike

Ilustriral Fr. Uršič

Ko je hodil Stanko prvič z očetom po gorah, je našel pod visoko pečino, na nevarnem mestu, tri lepe planike.

„Kako je to, da rastejo na nevarnih krajih najlepše planike?“ je vprašal očeta.

„Kaj ti res še nisem povedal tiste povestice o Jezuščkovih zvezdicah?“ ie vprašal oče Stanka.

„Ne še, povejte jo, očka!“ je silil sinko.

Oče je sedel na skalo in začel pripovedovati:

Takrat, ko je kruti kralj Herodež ukazal pomoriti vse otroke, oa prvega do tretjega leta, sta pred Herodeževimi vojaki bežala tudi Marija in sv. Jožef iz mesta, da bi rešila božje Dete.

Marija je sedela na osličku in v naročju držala drobnega Jezuščka, sv. Jožef pa je hodil zraven, oprt na debelo grčevko in vodil oslička. Da bi bili varni pred preganjalci, so se skrili v gorsko votlino, ki je sv. Jožef vedel zanjo še iz otroških let. S težavo so prilezli po strmi poti, s katere se je lepo videlo mesto.

V votlini sta Marija in sv. Jožef pripravila Jezuščku skromno ležišče, sama pa sta sedla na skalo. Osliček pa se je zleknil k nogam božjega Deteta in mu delal toploto. Kmalu so vsi sladko zaspali. Proti polnoči pa se je Jezušček prebudil in začel jokati. Jok je prebudil božjega rednika. Ta ni vedel, kako naj potolaži božje Dete.

Stopil je pred votlino in odrezal precej debelo palico. Iz nje je izrezljal zvezdico in jo dal Jezuščku namesto igrače.

Dete se je z zvezdico nekaj časa igralo, potem pa mu je padla iz rok in vsi so spet sladko zaspali.

Ko so se drugo jutro spočiti zbudili, je rasla ob Jezuščkovi glavici velika bela roža, ki je imela kot volna mehke liste. Njena glavica pa je bila podobna zvezdici. Jezušček je to rožo utrgal in mahal z njo okrog sebe. Pri tem se je njeno seme raztreslo po votlini in takoj so zrastle nove cvetice. Kmalu je bila z njimi postlana vsa gorska votlina. Sedaj so imeli vsi mehko ležišče. Marija je rekla: „Hvala Bogu, sedaj imamo vsaj mehko ležišče, če že drugega nič!“...

Ko so Herodeževi vojščaki pomorili otroke, kot jim je bilo ukazano, sta sv. Jožef in Marija zapustila gorsko votlino in se vrnila v mesto.

Marija je dvignila Jezuščka in ga nesla po gorski poti. Ves čas je stresala Jezuščkove zvezdice, ki so se držale na odeji.

Veter je raznesel seme teh cvetk daleč naokrog in Marija je rekla: „Po vsem svetu naj rasto v spomin na beg pred krutim Herodežem!“

Še danes rastejo planike le po težko dostopnih gorskih krajih.

„Takale je ta zgodba o Jezuščkovih zvezdicah,“ je rekel Stankov očka in vstal. Odslej je Stanko nabiral planike z neko pobožnostjo in še to le stare, ki jim je bil seme že davno odnesel veter..

Mausser Karel

Otroške sanje

V tretjem razredu sem bil tistikrat, ko so mi v srcu vstajale hrepenče želje, da bi postal strojevodja. Včasih sem cele popoldneve presanjal in na skrivaj sem si v listnjaku ogradil prostorček v kotu, kamor sem v steno nabil na gosto žebljevo in jih primerno ukrivil ter jih po mili volji vrtil na desno ali na levo. To je bila moja lokomotiva, v kateri sem skrito presedel najlepše ure svoje mladosti in mi je še danes sladko, ko se spomnim nanje.

Te hrepenče želje, v katerih sem zavidal strojevodje, so me gnale, da sem skoraj vsak dan po kosilu odšel pod Šmarjetno goro, pod katero leži kolodvor. Tu sem sedel v travi celo ljubó popoldne in opazoval vlake, ki so prihajali in odhajali hrumeče in pošastno, da so se tresla tla. Cvileče hreščanje zavor je bila prava godba za moja ušesa. In če se je lokomotiva ustavila prav blizu mene, sem stopil do ograje, ki je delila progo od travnika, in s hrepenenjem zrl v strojevodjo, ki je z oljevko hodil od kolesa do kolesa in mazal osišča. Čudil sem se vsem različnim napravam, ki so se rumeno svetile raz črno podlago, in opazoval puh pare, ki je sikala iz dimnika. Vse to je bila zame neskončna sreča, in ko sem na večer prišel domov, sem se kar zmuzal v sobico in se učil na vse pretege, zakaj zdelo se mi je, da je treba strojevodji veliko znati. Tako sem v šoli kljub vsemu postopanju dobro napredoval in moja dobra mati me ni velikokrat karala.

Moje življenje se je torej vrtilo največ v listnjaku in pod Šmarjetno goro. Otroške igre mi niso bile v posebno zabavo, in kadar je bilo deževno vreme, sem vse proste ure presedel pri svojih žebljih.

V takih urah je smela biti pri meni le najmlajša sестrica Julči, ki je z bleščečimi očesci opazovala moj resni obraz in s ploskom svojih ročic sledila premikanju žebljevo, ki so zavzemali vse mogoče položaje na steni. Včasih se je spozabila v svoji otroški zvedavosti, pa ji tega nisem zameril. Čutil sem se nekam vzvišenega nad vsem in z mirno kretnjo spravil žebelj, ki ga je ona premaknila, spet na pravo mesto. Nikdar je nisem zmerjal, zakaj preveč sem bil zaverovan v svoje delo.

Začel sem jo jemati tudi pod Šmarjetno goro. Materi je bilo to prav všeč, zakaj sestra je bila silno živa, in kadar ji je bilo dolgčas, tudi nagajiva. Midva pa sva se dobro razumela, in ko sem jo za ročico peljal po cesti, sem ji na dolgo in na široko pripovedoval, kar je vstajalo v mojih mislih. Ona me je vdano poslušala in zdaj pa zdaj rekla kako otroško besedo, ki včasih niti v pogovor ni spadala. Pa tega ji nisem štel v zlo, saj ji še pet let ni bilo in meni se je zdelo, da sem ji s pičlimi enajstimi leti skoraj kakor oče.

Ko sva sedela v travi, sestra s prstom v ustih, sva se kar na glas čudila. Posebno sestra. Prvič je v strahu zakričala, ko je ogromna črna pošast z grmečim brundanjem piskala mimo naju. Komaj sem jo obdržal, da mi ni utekla. Nato pa se je privadila in navsezadnje sem jo na

večer komaj spravil domov. Kar cepetala je z nogami, kadar je krožila po tiru sama lokomotiva. To je bil seveda tudi zame redek užitek, kajti puhajočo pošast sem imel venomer pred očmi. Sestrica me je spraševala o vsem mogočem in jaz sem ji odgovarjal, kakor se mi je pač zdelo prav. Ona je bila z vsem zadovoljna.

»Ko bom strojevodja,« sem ji dejal včasih, »boš šla z menoj. Sedela boš zraven mene, jaz pa bom premikal tiste ročaje, da bo vlak kar piskal. Nič ne bova ustavljala in prav daleč bova šla. Morebiti celo v Ameriko strica obiskat. Nazaj bova pripeljala pomaranče in fige, pa denarja, ki ga ima stric dosti. Če bo mama hotela z nama, jo bova tudi vzela, ata pa ne more, ker mora vsak večer v tovarno.«

»In Furlanovo Francko bova tudi s seboj vzela,« je vsa vzradoščena menila Julči. Pa jaz zato nisem bil kaj posebno vnet, ker sem vedel, da rada nagaja. Toda nazadnje, ko je sestrici šlo že skoraj na jok, sem se moral vdati.

Neizrečno sem želel, da bi mogel kdaj govoriti s strojevodjo. Velikokrat me je imelo, da bi ga kar pozdravil, toda vselej mi je zmanjkalo poguma.

Neko popoldne pa se mi je izpolnila tudi ta želja. S sestrico sva pletla venček iz marjetic, in ko je bil dovolj velik, sem ga ji dal na glavo. Prav tedaj je prigmela lokomotiva in se ustavila za ograjo poleg naju. Brž sva bila zraven. Strojevodja z oljevko je ravno stopal po stopnicah. Ko naju je zagledal, se nama je nasmehnil in tedaj sem od nekod dobil toliko poguma, da sem ga pozdravil. Stopil je bliže in pogladil moje sestrico po glavi.

»Kako ti je pa ime?« jo je prijazno nagovoril. Ker sem poznal njeno boječnost, sem se odrezal namesto nje: »Julči je, jaz sem pa Drago.«

In sem jo prijel za roko, s katero me je plašno držala za srajco.

»Pridna sta, pridna,« me je potrepljal po rami in se obrnil proti lokomotivi. Jaz bi mu rad še veliko povedal, pa mi je spet zmanjkalo poguma. Vendar se mi je zdelo silno lepo, da sem s strojevodjo govoril.

Veliko let je že tega. Toda ker življenje ne teče po tirih kakor lokomotiva, ampak svobodno, nisem postal strojevodja, kakor sem mislil takrat. Samo spomin na tisti čas mi je še ostal v srcu, spomin na listnjak in spomin na moje posedanje pod šmarjetno goro. Vse, kar je bilo, so bile otroške sanje, ki pa so bile tako lepe, da jih še danes z veseljem obnavljam.

Okamenela čreda

Lužiskosrbska narodna pripovedka

Ilustrirala Elda Piščanec

Ob cesti, ki vodi od vasi Ježov k Nemškim Pazlicam, se na zahodni strani razprostira precej obširno polje. To polje je že nad sto let pusto in neobdelano. Po njem leži razmetano mnogo srednjevelikega kamenja, sredi polja pa stoji pokonci precej velika skala, ki je podobna človeški postavi. Ljudstvo pripoveduje, da je to kamenje bila nekoč čreda ovac, pokonci stoječa skala sredi med njimi pa njihov pastir. Ta pastir je vodil svoje ovčice najraje na to polje, ker je bilo porastlo z zelo sočno travo. Sredi polja je dvigal proti nebu svojo košato krono velik stoletni hrast, nudeč okolici prijetno senco v sončni pripeki. Pod tem hrastom — danes ga ni več — se je pastir najraje zadrževal. Krajšal si je čas na najrazličnejše načine. Stavil si je iz vej utice, gradil iz kamenja hiše

ali slično in izrezoval razne predmete iz lesa. Bil je tudi prav spreten pri izdelovanju lesenih piščalk, na katere je potem po cele ure piskal in zabaval svojo čredo. Včasih pa se je, ležeč na hrbtu in zroč v šelesteče veje hrasta, globoko zamislil. Često je bil v svoje misli tako zatopljen, da je na svoje ovčice popolnoma pozabil.

Nekega toplega poletnega dne je pastir spet ležal pod hrastom in predel svoje misli. Sonce je stalo visoko na nebu, nobenega oblčka ni bilo nikjer, z listi stoletnega hrasta so se poigravale lahne sapice. Preko polja, gozdov in travnikov je plaval glas zvona, oznanjajoč poldan. Ovčice so site polegale okrog po polju. S svojimi krotkimi očmi so vprašujoče pogledovale pastirčka, čemu jih ne žene domov, ko vlada vendar povsod opoldanski mir in ni videti žive duše nikjer. Toda tudi tokrat je bil pastir tako zaverovan v svoje mladostne misli in sanjarjenje, da niti ni opazil vsega tega, kar se je dogajalo okrog njega. Preslišal je celo opoldansko zvonjenje. Kar se je pojavil pred njim žena čudne zunanosti

in tajinstvenega pogleda. Oblečena je bila v dolgo haljo, opasana s svilenim pasom zelene barve, lasje so ji pa valovili razpuščenih po ramah. V roki je nosila popotno palico in culico, polno gob. Tako nenadno zbujen iz svojih prijetnih misli se je je pastir zelo ustrašil. To pa tembolj, ker je spoznal, da mora biti ena izmed gozdnih žen, o katerih je slišal, da so že marsikomu pomagale v nevolji ali ga

pa kruto kaznovale in celo ugonobile, če se jim je na kak način zameril. Žena ga je s precej osornim glasom nagovorila. Hotela je vedeti to in drugo o njem in njegovih ovcah. Ubogi pastir je s trepetajočim glasom odgovarjal na stavljenja vprašanja in ji govoril o sebi in svojih ovcah kar koli je vedel in znal. Medtem se je začel izza gozda onkraj polja, kjer je žuborel potok v globokem tolmonu, dvigati temen oblak. Pastir ga v svoji zmedenosti niti opazil ni. Oblak se je dvigal vedno više na nebu. Silna burja je završala v vrhovih hrasta, razlegalo se je divje bučanje preko polja. V tem divjem vršanju je žena nenadoma izginila, kot bi se vdrla v zemljo. Ves bled in prepaden je hotel pastir ravno poklektniti in skleniti roke k molitvi, ko je vso okolico razsvetil močan žar bliska, ozračje pa je pretresel silovit grom. Pastir z ovcami je v tem od groze okamenel. Kmalu nato se je oblak razpršil v smeri proti tolmonu kraj gozda, pokrajina pa je pod toplimi žarki opoldanskega sonca počivala v miru, kot bi se ne bilo zgodilo nič. Na mestu pa, kjer se je prej mudil pastir s svojo čredo, leži zato sedaj širom po polju razmetano kamenje, sredi polja pa se dviga skala, velika kot človek. Hrast je razneslo na drobne kose in iveri razmetalo po vsej poljani. Tako je končal ubogi pastir in njegova čreda. Gozdne žene so ga ugonobile. Nehote in nevede jim je onemogočil sestanek s povodnim možem iz bližnjega tolmana, ki so ga imele vsako leto na ta dan in pod tem hrastom ravno v času opoldanskega počitka.

Prevedel Tone Šeško.

POVSOD SE MI NOV SVET ODPRE

Pavle Kveder

Zimsko spanje živali

Več stvari nas jeseni spominja in opominja, da bo kmalu zavladata v naravi zima s svojimi zvestimi spremljevalci: mrazom, snegom in burjo. Vse se pridno pripravlja na njen приход.

Pernati prijatelji, katerim je dano popotovati v daljne dežele, se poslove od nas. Drugi, ki ostanejo tu, trpe mraz in lakoto. Ljudje in živali se pripravljajo za zimo. Človek si priskrbi kuriva, obleke in obutve ter hrane, da ne bo pozimi prezebal in stradal. Živalim in pticam, ki ostanejo pri nas, pa podeli narava toplejše in gostejše kožuške, ki jih vsaj malo varujejo pred mrazom. No prav za prav ti kožuški le ohranjajo telesno toploto pred velikimi toplotnimi izpremembami.

Ni pa samo topla suknjica dovolj za zimo, tudi za želodček je treba poskrbeti. Zato je kaj pametno uredila narava sama, ko je dala nekaterim priliko, da zimsko dobo in njene neprijetnosti kar prespe.

Mnoge živali si skrbno izbero in pripravijo že jeseni svoje zimsko bivališče. Nekateri zaspanci obdrže tudi čez zimo svoje letne domove, le preuredijo si jih. Veverica spi pozimi kar v svojem starem gnezdu, polh sanja v svoji luknji, jazbec v svoji jazbini.

Nekatere živali pa si poiščejo za zimo nov dom in ga res skrbno uredi. V tak domek si nanosijo mahu, listja, trave, perja. To so sredstva, ki jih uporabljajo zoper mraz. Stric jež si kaj pametno in spretno pripravi svoje zimsko domovanje. V gozdu poišče debelo plast odpadlega listja. Zvali se nanj in večkrat potrklja po njem, da se suho odpadlo listje nabode na njegove igle in tako otovorjen prenese mehke listnate blazine v svoje prezimovališče. Vsaka žival si uredi dom za zimo po svoji pridnosti, sposobnosti in potrebi. Nekatere so pri tem zelo iznajdljive. Hrček si n. pr. uredi zimsko stanovanje še enkrat globlje kot sicer, da se ubrani hudega mraza.

Pa tudi še tako dobro urejen zimski domek ni še vse. Od gladu bi utegnile poginiti živali v najbolj skritih in skrbno pripravljenih zimovališčih. Tudi pozimi je treba hrane. Nekateri si nanosijo zalog za pozno jesen, slabe zimske čase in zgodnjo pomlad (n. pr. veverica, polh, hrček), ker bi takrat nikjer ne bilo mogoče najti zanje potrebnih živil. Te požijejo pred spanjem, včasih pa se tudi malo prebude, pretegnejo zaspane ude, založe prazne želodčke in zaspe dalje.

Dolgost zimskega življenja je pri živalih zelo različna, od nekaj tednov pa celo do tri četrt leta prespe nekateri kožuharji. Hrček in veverica se navadno zbudita že po nekaj tednih spanja, hranita pa se potem navadno s hrano, ki sta jo nanosila jeseni. Tudi jazbec malo spi. V zimskem času skoti samica mladičke in treba je skrbeti zanje. Jež spi do pet mesecev, polh nad pol leta. Zimsko spanje se pri nekaterih živalih za nekaj časa prekine, nato pa spet nadaljuje.

Rjavi kosmatinec na sprehodu...

Tudi trdnost spanja je različna. Jež spi n. pr. trdno in je v spanju skoraj neobčutljiv. Zelo rahlo pa je jazbečevo ali medvedovo spanje. Ta dva spita le v največjem mrazu. Kosmatinca medveda prisilita in napodita v brolog prezimovat le visok sneg in strupen mraz. Mile zime pa ne prespi. Bolj dremlje kot spi ta kosmati hla-

budi vsak najmanjši šum. Pač pa se prej pobere spat samica — medvedka. Nanosi si mahu in listja in pozimi skoti 1—5 mladičke. V skrbi za svoje mladičke tudi rada skrivata svoje zimsko bivališče, da ga ne najde sovražnik — človek. Pred zimskim spanjem se medved nekaj tednov pripravlja na zimo s postom. Le jagode uživa takrat. Pozimi pa mu nadomešča hrano prej nabrana mast, ki se je v telesu nakopičila kot v shrambi.

Največ prezimovalcev pozimi ne uživa nikake hrane. So izjeme, kot smo slišali. Če se žival prebudi, kmalu začuti lakoto, ki pa s spanjem spet preneha. Včasih použije taka žival le majhen obrok. Ko so nekatere živali nalašč prebudili, mnoge od njih niso hotele použiti ponudene jim hrane. Med spanjem nekako odreveni ves živalski organizem. Posamezni organi med spanjem omeje svoje delovanje (le omeji se, ne pa preneha!). Živalsko telo se med zimskim spanjem hrani z mastjo, ki se v živalih nabere nalašč v te namene. Zato živali zelo shujšajo, so mnogo lažje — opešajo pa kljub temu ne.

Telesna temperatura spečih živali se med spanjem zniža. Včasih je le nekaj stopinj višja od temperature ozračja v naravi. Polh ima med spanjem 10—12 stopinj toplote. Po zimskem spanju pa se temperatura spet dvigne do normale. Kljub spanju pa živali ne preneso vsake temperature. Če pade temperatura nizko, se zbude, da se z gibanjem ogrejejo, zarijejo se še globlje v pripravljeno ležišče, kjer jim je potem topleje. Če pa bi ne bilo tako, bi mnogo živali poginilo.

Tudi diha jo med spanjem živali mnogo počasneje. Tako jež včasih vdihne in izdihne le petkrat v minuti. Najbrž se skrčijo pljuča in je v njih tudi manj krvi kot takrat, ko živali bede. Tudi srce udarja slabše in počasneje, zniža se torej število srčnih utripov, pri ježu od 75 na 25 v minuti. Vse to: zmanjšanje temperature, počasnejše dihanje in slabše utripanje srca je možno zaradi tega, ker živali nič ne delajo, se ne premikajo in telo v mirujočem stanju rabi vsega mnogo manj. Zato zadošča tem spečim živalim, da ostanejo žive, med letom nabrana zaloga masti, pri drugih pa v gnezda in prezimovališča nanasena hrana, ki jo porabi med prebujenjem.

Pravi vzrok zimskega spanja doslej ni ugotovljen — gotovo pa je, da jih k temu sili prirojeni nagon, ki jim narekuje, da se pripravljajo na zimovanje redno in pravočasno, vsako leto. Včasih so namreč mislili, da mraz uspava živali. Pa ni tako, saj zaspe pozimi tudi živali, ki jih morda gojimo v toplih prostorih. Ko pride njihov čas, zaspe. Je že pametno urejeno naše božje stvarstvo, četudi mnogim vprašanjem še največji strokovnjaki niso mogli priti do dna. V tropičnem podnebju pa prespe nekatere živali v otrplem stanju največjo vročino. Torej ni samo mraz vzrok spanja.

Mnoge živali pa nimajo sposobnosti, da bi si smotrno uredile in pripravile prezimovališča. Nekatere namreč pretolčejo vso zimo nepripravljene in nezavarovane pred vremenskimi izpremembami. Tako prežive kobilice otrple na kaki veji vso dolgo zimo. Telesni deli jim postanejo krhki in lomljivi. Čebele se stisnejo v panjih in se medsebojno grejejo. Mnoge žuželke prezimujejo na prostem, navadno jih najdejo pri nas ostali krilatci, ki se z njimi radi posladkajo. Seveda pa mnoge živali zelo stradajo pozimi, ko ne morejo najti potrebne hrane. So pa nekatere tudi pravi mojstri v stradanju. Kačam celo mraz ne škodi. Zvijete se jih več skupaj v klobčič in sladko spe. Včasih je katera zaradi mraza trda ko palica, no, na pomlad pa se s toploto spet oživi. Ribice se pa zarijejo v blatna dna, oziroma prežive zimo v vodi pod zamrzlo površino. Tudi z žabami je isto; zarite v blato čakajo toplih pomladnih dni.

Mnogim živalim pa prinese zima smrt. Nekatere zmrznejo ali poginejo zaradi drugih vremenskih neugodnosti. Miške, ki zimujejo v dolgih podzemeljskih rovih in gnezdih, navadno na pomlad zalije voda in utonejo, če se ne zbude pravočasno. Mnoge živali pa preganja ravno človek pozimi. Polha radi love zaradi njegovega kožusčka, da naredi iz kožic tople suknjice in polhovke. Ptičkam, ki se pode lačne za hrano, je tudi hudo, zato jim pridno pokladajmo zrnja in drobtinice!

Tako torej prezimovalci različno ugodno prežive zimo. Ko pa pri-se pomlad toplote in sonca, nam spet oživljajo živali naše gozdove, polja in travnike, veseleč se novih sončnih dni.

Svjatoslav

Mišo se je izgubil

Mišo se je izgubil
v daljna, daljna morja,
večja kot so tokraj
in onkraj obzorja.

Tiho se smehljajo
naše zvezde zveste,
Miša pripeljajo
čez nerodne ceste

Mišo se je izgubil —
kdo bo šel za njim?
Morda mati, morda oče
s srcem žalostnim?

na zelene trate
in še preden noč je
k mamici, k očetu
v blaženo naročje.

Razvoj letalstva

Letalo je otrok 20. stoletja. Da bi bilo mogoče letati po zraku s pomočjo priprav, ki so težje od zraka, se je zdelo še leta 1905 znanstvenikom in gradbenikom raznih prometnih naprav neverjetno. Majali so z glavami ob poskusih, ki so jih tvegali nekateri, ki so hoteli posnemati ptičje letanje po zraku. Kako so se varali! Saj so tudi železnice naši predniki smatrali za vragovo delo, na katero ne bo nikdar zasijal božji blagoslov. In vendar je železna kača ovila zemljo ne samo enkrat, temveč večkrat, in danes so železnice varno in udobno prometno sredstvo po vsem svetu — celo v kulturno najbolj zaostalih pokrajinah.

Začetnik letanja po zraku s strojem, težjim od zraka, Oton von Li-
lenthal, je padel pri Berlinu 9. avgusta 1896 iz majhne višine na tla in

Vodno letalo

se ubil. Toda njegova zamisel je zmagala. Pri poletih je dosegel brzino 10 m na sekundo (36 km na uro), kar je za brezmotorno letalo mnogo.

Prva resnična letala so gradili že v letih 1890—1902, toda ž njimi se ni mogel nihče dvigniti nad zemljo.

Šele 7. decembra 1903 sta se brata Wrighta dvignila z letalom na motor s 16 HP (konjskimi silami) in ostala v zraku 12 sekund.

5. oktobra 1905 sta preletela že 38 km v 38 minutah in dokazala s tem, da more človek obvladati tudi zračni ocean, če se mu posreči s primerno brzino dvigniti se od tal.

Ti poskusi so se vršili v Ameriki (v USA), v Evropi pa je prvi letel po zraku Anglež Farman in prevozil 31. oktobra 1907 771 m dolgo progo.

25. julija 1909 je preletel Francoz Bleriot Rokavski preliv in leta 1910 je ostalo neko francosko letalo že 5 ur nepretrgoma v zraku. To je bil za tisti čas izreden uspeh.

Nemec Böhm je ostal 11. julija 1914 že nad 24 ur nepretrgoma v zraku in s tem rekordom je šlo letalo v svetovno vojno. Do zdaj so letali po zraku le posamezniki in v letalu je bilo prostora samo za enega moža, za pilota (voditelja) letala. Farman je letel že z enim spremljevalcem, Breguetov dvokrovnik je vozil leta 1910 že pet oseb.

Tudi brzina je naglo naraščala. Leta 1911 so vozili že po 140 km na uro, leta 1922 že 300 km, leta 1924 450 km, leta 1930 532 km in danes brze nad nami že s hitrostjo 800 in več kilometrov na uro.

S tem prihajamo do viška, preko katerega ni mogoče več iti. Leta 1910 se je dvignilo letalo 2562 m, leta 1921 že 10.518 m visoko.

Države so kmalu spoznale ogromno prednost novega prometnega sredstva pred ostalimi vozili in so začele pospeševati gradnjo letal. Žal, da je moralo tudi letalo stopiti v vrsto iznajdb, ki pomagajo rušiti, kar je človeška pridnost in sposobnost ustvarila v korist človeštvu.

Prvič so metali bombe iz letal na sovražnika v vojni v Afriki l. 1911. V svetovni vojni so pa začela svoj zmagoviti pohod v svet in dosegla tak višek razvoja, da so danes neobhodno potrebna vsakemu narodu v vsakdanjem mirnem življenju. V primeru vojnih zapletljajev pa so učinkovito obrambno in napadalno orožje.

Lovec

Francija je bila prva država, ki jih je uvrščala v svojo armado in jih je imela leta 1912 že 200. Leta 1923 že 1540, leta 1932 pa 5000, med njimi je bilo 637 šolskih letal. Vsa Evropa je štela v tem letu nad 12.000 letal, ves tedanji svet pa nad 16.000 aparatov. To so ogromne številke, ki so danes najmanj podesetorjene. A tudi izdatki so bili temu primerni, saj sta samo Anglija in Francija v letih 1931-32 izdali skoraj 10.000.000.000 (10 milijard) dinarjev za to orožje.

Letalcev je bilo v Franciji 40.000, v Angliji 32.000, v Italiji 30.000, na Poljskem pa 11.000.

Nemčija pa ni gradila vojnih letal, ker jih ni smela po versajski mirovni pogodbi iz leta 1919. Šele po letu 1926 se začne pri njej tudi v tem oziru novo razdobje, ki je doseglo pred izbruhom sedanje vojne svoj višek, saj je bila in je najbrž še vedno Nemčija prva letalska sila, ki jo prekaša morda samo Sovjetska unija (Rusija).

Istočasno se je razvilo silno letalstvo v USA, kjer je bilo v istem času že 11.000 zasebnih letal, kar dovolj zgovorno kaže razliko v napredku letalstva na obeh bregovih Atlantskega oceana.

Tukaj samo priprave na končni obračun med narodi, nezadovoljnimi z versajsko mirovno pogodbo, tam v daljni Ameriki pa samo skrb za udobnost, za razkošje in brzino prometa po geslu — da je čas zlato.

Dokler je bila Nemčija vezana po določbah versajskega miru, je pospeševala samo civilno letalstvo in ga dvignila na veliko višino. Šaj je

bil prvi vodljivi zrakoplov z udobnimi kabinami njen izdelek že l. 1919. Istega leta so pa tudi letala že preletela širni ocean.

Prvi polet čez Atlantski ocean se je posrečil 16., 17. in 27. maja 1914 in to iz New Fundlanda čez Azore v Lizbono. Od 12. novembra do 10. decembra 1919 so leteli že iz Anglije v Avstralijo, t. j. 18.400 km daleč. Leta 1924 so nastopila štiri ameriška letala pot okoli zemlje. Na cilj je priletelo le eno letalo po 40.000 km dolgi progi. Sledili so številni drugi poleti. Najdaljši nepretrgani polet te dobe je iz New Fundlanda na Inko, 5000 km, opravljen še leta 1919.

20. maja 1927 je letel slavni Lindbergh čez Atlantski ocean in prevozil 6000 km dolgo progo v 26 urah. Prvi parnik je vozil iz New Yorka v Liverpool 26 dni. V istem letu so leteli iz Kalifornije na Havajske otoke.

Bombnik

Rekorden je bil polet Italijana di Pineda od 8. do 16. junija 1927, ko je preletel od Gardskega jezera do Severne Amerike in od tam v Južno Ameriko in nazaj v Italijo, t. j. 40.000 km.

Prvi polet brez pristankov iz Evrope v Ameriko je napravilo nemško letalo »Bremen« 12. aprila 1928, ki je preletelo 6570 km v 55 urah.

Istočasno so se začeli uveljavljati v prometu čez širna morja tudi vodljivi zrakoplovi in ime dr. Eckenerja, kapitana nemškega zepelina, ki je med drugim obletel našo zemljo, je svetovno znano.

Danes je na svetu veliko letalskih tovaren, v katerih dela noč in dan na sto tisoče delavcev letala za vse narode zemlje.

Vsaka država ima svoje posebne tipe letal. Bisveno so si popolnoma enaka, le v obliki, izdelavi in v raznih podrobnostih se ločijo med seboj. Zato beremo dnevno imena Messerschmidt, Hurikan, Dornier, Junker, Spitfire, Fiat i. dr. To so le označbe tovaren in izdelovalcev letal. V svetovni vojni so bil znani Caproniji.

Zdaj še nekaj o letalih samih.

Temeljna razlika med baloni in zrakoplovi na eni strani ter letali na drugi strani leži v načinu dviganja v zrak in letanja v ozračju. Baloni in vodljivi zrakoplovi morajo biti lahki, da jih plini dvigajo. Letala so pa težja od zraka. Brezmotorna letala izrabljajo za dviganje zračne struje, motorna pa poganja motorna (strojna) pogonska sila v zrak. Za stabilizacijo (usmeritev) poletov imajo oboja krila (krove).

Po uporabnosti ločimo letala v kopna in povodna letala.

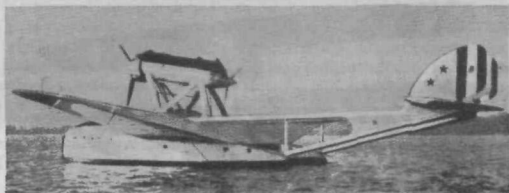
Prvotno so gradili samo prva, hidroavioni se pojavijo šele leta 1910, ko se je posrečil Francozoma, bratoma Voisin, prvi odlet z vodne gladine. (Glej sliko na str. 262!)

Letala na kopnem imajo za tek po zemlji kolesa, vodna letala pa imajo po enega ali dva čolnička za pristanek na vodni gladini.

Po številu nosilnih kril (ploskev) imamo eno-, dvo-, tri- ali večkrivnike ali krilnike. (Monoplani, biplani, tri- in polioplani.)

Po snovi, iz katere so izdelani, ločimo lesene, večinoma manjše aparate za kratke polete. Sem spadajo tudi jadralna letala, ki so zgrajena iz najlažjega lesa in imajo krila in trup deloma iz tkanine. Druga vrsta so letala, pri katerih je trup kovinast, krila pa lesena. Slednjič so kovinasta letala (n. pr. nemška Junkerjeva). Seveda je gradivo prvovrstno in čim lažje.

Nadaljna delitev nam pokaže prometna letala, katerih je že silno mnogo, in ki prevažajo pošto, potnike, a tudi različno blago.

Izvidno letalo

Druga vrsta letal so športni aparati. Na šolskih letalih se vzgajajo in pripravljajo na svoj težki poklic letalci — piloti. Največje važnosti so vojna letala. To letalstvo je obrambno (defenzivno) ali napadalno (ofenzivno).

Pred sovražnimi napadi nas branijo lovska letala, ki pa se spuščajo tudi daleč nad sovražna ozemlja kot spremljevalci in zaščitniki težkih bombnih letal (bombnikov). Bombniki so letala, oborožena z bombami, ki jih nosijo daleč čez sovražno mejo in jih spuščajo tam na mesta in tovarne. (Glej sliko na str. 263 in 264!)

Posebno nalogo izvršujejo izvidna letala (izvidniki), ki prinašajo s poletov po tujini važne podatke o utrdbah in drugih vojaških zgradbah, ki jih pri poletih fotografirajo. Seveda ni to igračkanje, temveč zelo nevarno opravilo.

Za prevažanje municije (streliva), orožja, pa tudi vojaštva i. dr. so zgrajena vojaška transportna letala.

Gorenja slika nam kaže izvidno letalo, slika na str. 266 pa kombinirano, dvojnemu namenu služeče letalo.

Razen teh vrst letal imamo še drugačna letala. Toda niso tako pomembna kakor do zdaj omenjena in jih tudi splošno ne uporabljajo. So med njimi letala račje oblike, brez repa, z gibljivimi krili. Najzanimivejši je med njimi avtogiro (avtožiro). (Glej str. 267!)

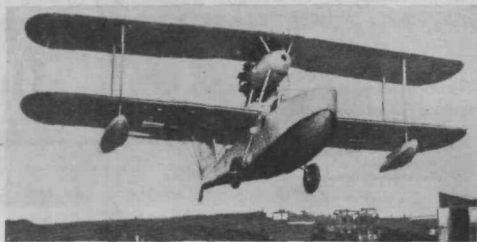
Avtogiro ali letalo s pokončnim vijakom, ki letalo vleče za seboj v višine, oziroma ga tlačí k tlom, je primeren za majhna letališča, ker se dviga navpično in pristaja lahko kar na širokih mestnih ulicah. Že leta 1878 je izdelal Forlanini model takega letala. Prvi polet se je

posrečil leta 1918 v Avstriji — v letih 1920 do 1926 so delali poskuse ž njim v Parizu, Berlinu in drugod. A šele de la Cierra v Madridu je zgradil prvi uporabljivi avtogiro. Najbrž brez vsake praktične vrednosti so letala z gibljivimi krili.

Končno moram omeniti še jadralna letala, ki so znana tudi nam in pri katerih se pridno udejstvujemo tudi Slovenci. Komu ni znano, da imamo na Blokah šolo za naše jadralce. Po vseh naših mestih so že nastopali in nam kazali lepe uspehe svojega truda.

Lilienthalova ideja je dobila v jadralnem letalstvu svoje uresničenje. Danes jadralci po zraku dosegajo uspehe, ki so vredni vsega upoštevanja. Nekaj rekordov jadralnega letalstva naj izpopolni dosedanje ugotovitve.

Jadralno letalstvo je zelo razširjeno po Nemčiji, Angliji, Franciji, po USA in SSSR. Nемеc Dittmar je letel l. 1928 že 775 m visoko. Nehring je preletel 72 km v enem poletu. Kornfeld je letel v nevihti 20. julija leta 1929 152 km daleč in dosegel pri tem 2000 m višine.

Kombinirano letalo

Vse to dokazuje, da je jadralno letalstvo pomembna panoga letalstva in da ima pred seboj lepo bodočnost. Po letu 1918 so se ustanovljale po vseh večjih državah družbe za zračni promet.

Leta 1926 se je vršil v Berlinu že mednarodni kongres zračnih zvez, na katerem je bilo zastopanih 23 družb, med njimi 18 evropskih.

Leta 1924 je bilo že 26 nemških mest zvezanih med seboj z rednim zračnim prometom. Leta 1926 je število naraslo na 60.

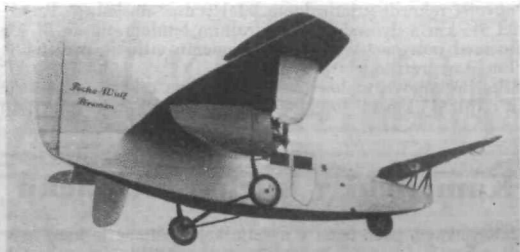
Svetovno omrežje zračnih prog je merilo leta 1924 50.000 km, leta 1925 pa 57.000 km; danes meri že več sto tisočev kilometrov.

V Nemčiji, ki ni smela graditi vojnih letal, kakor že prej omenjeno, se je razvijalo civilno letalstvo, kakor lahko imenujemo prometno letalstvo, tako naglo, da je bilo tam leta 1927 že 80 letalskih prog, na katerih so prevozili (preleteli) dnevno po 60.000 km.

Danes tekmuje letalstvo z železnicami in parniki in veže najoddaljenejša kraja naše zemlje med seboj. Toda njegov razvoj je v najožji zvezi z nafto (petrolejem) in bencinom.

Država z velikimi ležišči nafte ima vse pogoje za nadaljnji napredek svojega letalstva v vojni in v miru. Prvi državi sveta sta v tem oziru SSSR in USA. V naši domovini je tudi dovolj ležišč tega, v sedanji dobi nenadomestljivega goriva in pogonskega sredstva.

V mirni dobi si države, ki nimajo dovolj lastnega petroleja, s primernimi trgovskimi pogodbami nabavljajo to gorivo. V vojni je pa to nemogoče in zato imajo po vseh državah ogromna skladišča, v katerih

Raca

hranijo zaloge za primer vojne. Dnevno beremo o napadih nanje v Angliji in Nemčiji. Uničenje teh zalog bi pomenilo konec letalskih bojev.

Želja nas vseh je, da bi vojna letala že skoraj odletela za stalno na svoja letališča in odložila svojo strašno prtljago bomb in drugega orožja. Tam naj začno vnovič z obnovo rednih prometnih zvez, ki naj prinesejo narodom mir, spravo in nemoten kulturni in gospodarski razvoj.

Kaj pa mi Slovenci? Zgodovina navaja premnogo naših imen v vrstah junakov bojnih poljan, učenjakov svetovnega slovesa in graditeljev kulture in napredka človeškega rodu. Častno smo zastopani tudi v letalstvu. Prva žrtev, ki jo je pobrala neizprosna smrt v našem letalstvu, je pokojni Rusjan, ki je že v prvem desetletju tega stoletja delal polete s svojim letalom. Leta 1908 je delal preizkušnje na Rojcah (vojaškem vežbališču) pri Gorici. Žal, da ga je doletela prezgodnja in nenadna smrt v Beogradu, kamor ga je vleklo njegovo jugoslovansko čuteče srce.

A danes smo lahko ponosni na izbrano četo naših letalcev, med katerimi tudi kosi le prevečkrat neizprosna smrt. Slava spominu teh viteзов-junakov, ki so nam svetel vzgled požrtvovalnosti in poguma.

Avtožiro

Najnovější rekordi v jadralnem letalstvu so naslednji: Rus Krtačev je preletel 516 km z dvosedežnim jadralnim letalom, ne da bi se spustil na zemljo med poletom. V letu k odreženemu cilju je preletel v premi črti 495 km v nepretrganem poletu.

Letalka Prokopova je dosegla dva svetovna rekorda. Letela je k odreženemu cilju 345 km in dosegla 3396 m višine, kar je velik napredek.

Anton Kosi

Kamenčki v kurjem želodčku

Pri Zabavnikovih bodo imeli v nedeljo kokoš. Mama je kuro že v soboto zaklala. Pravkar jo je snažila: poparila jo je, populila perje, raztelesila in vzela iz notranjosti tako imenovano drobovino. Mali Lojzek, ki ga je vse zanimalo, je mamu pri tem delu opazoval. Ko je mama razrezala želodec, se vsuje iz njega poleg druge vsebine nekoliko kamenčkov.

»Glej, Lojzek,« pravi mama, »kokoš je imela v želodcu tudi drobne kamenčke.«

»Pa res,« pravi Lojzek, »kako so neki kamenčki prišli v želodec?«

Lojzek je sicer že učenec ljudske šole, a v šoli tega še ni slišal, da rabijo kokoši za prebavo piče pesek in drobne kamenčke; videl je sicer že večkrat, kako so kljuvale kokoši malto z zida, a razmišljal o tem ni dalje.

Ker je mati vedela, da bo oče sinčku to stvar bolj natanko razjasnil, nego bi storila to ona, zato napoti Lojzka k očetu, češ naj mu on to reč razloži, saj je kot mlad fant svoječasnno dovršil kmetijsko šolo in je tudi precej ponosen na to.

Oče — kajpada — rad ustreže sinčku ter ga pouči takole: »Kakor ti je znano, ima večina naših domačih živali — psi, mačke, krave, konji itd. — zobovje, s katerim zdrobi in zmelje v usta sprejeto hrano. Perutnina, t. j. kokoši, race, gosi, pure itd., pa zobovja nima, zato tudi ne more v ustih hrane zdrobiti in preleteti; hrano, ki pride najprej iz ust v golšo, požira celo ali nezdrobljeno. V golši se hrana zmešča in raztopi. Razkrojena hrana pride potem v želodec, kjer se pomešana z neko tekočino, s tako imenovanim želodčnim sokom, še bolj razredči. Želodec mora torej pri kurah, racah, gosih, skratka pri perutnini sploh, nadomestiti zobovje. Zato je želodec znotraj prevlečen z neko debelo mesnato in hrapavo kožo. Prebava se vrši na ta način, da se vsa želodčna vsebina, ki je v vednem gibanju, drgne ob hrapavo želodčevo kožo. To, kar opravljajo pri živalih, ki imajo zobe, zobje, to nalogo vršijo pri perjadi oglati kamenčki, ki jih dobiva perutnina s peskom vase.

Po neprestanem trenju ali drgnjenju v želodcu se oglati kamenčki polagoma obrabijo, postanejo okrogli in se z blatom izpahnejo iz telesa.

Za odstranjene okrogle kamenčke je treba nadomestila oglatih, robotih, ki bolj služijo svojemu namenu. Poletni najde perutnina dovolj prilike, da si nabere za prebavo tako potrebnega peska in kamenčkov; pozimi pa je to — kajpada — težje, zato razumne in skrbne gospodinje mešajo v zimskem času med pičo vedno neobhodno potrebni pesek, v katerem je dovolj drobnih kamenčkov, dobro vedoč, da jim bodo to njihovo skrb kure poplačale s tem, da bodo pridno nesle jajca, ki so zlasti pozimi tako draga.«

Lojzek: »Zdaj vem, da so kamenčki, ki jih je našla mama v kokošjem želodcu, perutnini namesto zobovja; mama pa tega bržkone ni vedela, ker me je napolnila k tebi. Grem takoj k nji in ji povem, kako lepo si mi ti razložil pomen kamenčkov v kurjem želodcu. Pozimi pa bom tudi skrbno pazil, da bo mama mešala med kurjo pičo včasih tudi pesek.«

Krista Hafner

Iz dnevnika Petačeve Anče

1.

Štrukelj

Pri nas imamo tudi psa. Ime mu je Štrukelj. Ko smo ga dobili, je bil še čisto majhen in ves skodran kakor ovčka. Takoj smo se zbrali okoli nje-ga in ugibali, kakšno ime bi mu dali. Pavle je hotel, naj bi bil Sultan, Stanko

je bil za Hektorja, Francek pa je rekel, naj bo Čaruga. Seveda, Francek se rad pretepa, zato mu je bilo to ime naj-bolj všeč. Čaruga je bil namreč velik razbojnik, ki je umoril dvanajst ljudi. K sreči pa ni Frančkova obveljala. Ko smo bili vsi zbrani okoli psička, je prišel zraven tudi Cenček. Pobožal je psička in rekel: štrukelj. To je bilo mami zelo všeč in je odločila: »Saj res, kar Štrukelj naj bo!« Tako je prišel naš pes do svojega imena.

Jaz imam štruklja zelo rada. Skupaj se igrava. Naučila sem ga že prositi in čez palico skakati. Kadar od kod pridem, veselo maha z repom in skače okoli mene. Povsod gre z menoj: na polje, na travnik in v trgovino. Še v šolo bi rad z menoj, pa ga ne pustim. Francek mi nagaja, da se bojim sramote, ker bi se Štrukelj najbrže bolje učil v šoli kot jaz. Seveda, naš Fran-cek ima dolg jezik. Pavle pravi, da je tak kakor kravji rep, ki na vse strani opleta.

Včeraj pa se mi je štrukelj zameril. Ko smo bili popoldne na njivi, se je potepel z doma in ga celo uro ni bilo nazaj. Potem se je vrnil, v gobcu pa je prinesel petelina. Mama se je na vso moč prestrašila, vzela petelina, štruklja pa našeškala, da se je revček ves pobit zavlekel v svojo hišico in ga do noči ni bilo več na spregled. Pod noč pa se je oglasil pri nas Dolinarjev hlapec, prinesel zadavljeno kuro in rekel, da jo pošiljajo Dolinarjeva mati, da bo petelin imel par. Račun za oboje bodo pa še poslali.

Danes opoldne smo jedli kurjo pečenko. Vsi smo se oblizovali, samo mama je bila žalostna. Ko smo pospravili kosilo in vrgli kosti na dvorišče, je rekla atu: »Ta kurja pečenka je bila presneto draga. Štruklja bo treba pobiti, da ne bo več škode delal po tujih dvoriščih.« Na glas sem zajokala, ko sem to slišala. Takoj sem stekla po svoj hranilniček in zaprosila mamo: »Saj bom jaz plačala putko in petelinčka, mama, samo štrukelj naj ostane.« Mama se je res dala preprositi. Pobožala me je po glavi in rekla: »Saj nisem mislila zares. Štrukelj naj kar ostane, samo pazi nanj, da ne bo več kokoši davil.« To sem bila vesela! Zdaj bi najraje kar vriskala.

Ampak mamó imam vsak dan bolj rada.

2.

Kucec

Kucec, to je moj petelinček. Prav zares je moj.

Zgodaj spomladi je dala mama naši Grahki valiti jajca. Teden dni je že Grahka sedela na jajčkih in jih grela, ko se je nekega dne priplazil do nje naš štrukelj in začel lajati vanjo. Grahka se je prestrašila, sprhutala in prevrnila košaro. Vsa jajca so se pobila, samo eno je ostalo celo. Mama je pustila to jajce v gnezdu in nasadila kokoški nova jajca. Grahka je zopet pridno valila in potem se je nekega dne izvalil en sam pišček. Nismo vedeli, kaj bi zdaj počeli. Grahka je morala še dalje valiti ostala jajčka in se za malega piščančka, ki se je izvalil teden dni pred ostalimi,

ni mogla brigati. Zato sem ga vzela jaz v oskrbo in sem postala njegova mamica. Toplo sem ga zavila v svojo staro pleteno jopico, trosila sem mu drobne kaše in kuhana jajčka in pišček je rasel in ni prav nič pogrešal Grahke. Kmalu mu je začel rasti grebenček: zdaj smo vedeli, da bo petelinček. Dali smo mu ime Kukec, ker je hotel v vsako reč vtakniti svoj kljunček.

Kukec se je navadil name in postala sva debela prijateljca. Povsod skače za menoj, kamor koli grem. Še v šolo bi rad šel z menoj in vsako jutro ga mora mama zapreti v vežo, kadar jaz odhajam z doma. Opoldne pa me že čaka na dvorišču in mi priteče naproti, ko me zagleda na ozarrah.

Včeraj sem mu rekla: »Kukec, petelinček moj, danes bova pa skupaj domačo nalogo pisala.« Postavila sem ga na mizo, pripravila zvezek in črnilo, natrosila na en kupček pet prosenih zrn, na drugega štiri in sem vprašala:

»Kukec, koliko je pet in štiri?« Kukec je pričel kavšati zrnca, devetkrat je reklo pik, in zrnec ni bilo več. »Prav, Kukec,« sem ga pohvalila, »pet in štiri je devet. To si učen, Kukec moj.« In zapisala sem račun v zvezek. Nato sem mu rekla: »Zdaj pa še izračunaj, koliko je devet manj sedem.« Natrosila sem mu devet zrn in zabičala: »Ampak veš, Kukec, pozobati jih smeš samo sedem, ostale moraš pustiti. Tak je račun.«

Kukec pa se za moje besede ni prav nič zmenil; kot bi mignil je pozobal vseh devet zrn. »Požrešnost grda,« sem ga zmerjala, »tako se ne računa,« in sem ga s peresnikom krenila po grebenčku. Kukec pa je jezno prhutnil, prevrnil črnilnik, stopil v črno lužo in nato začel plesati po mojem zvezku. Ali sem se prestrašila! Potuhnjeno sem zaprla zvezek in ga spravila v šolsko torbo, da ga mama ne bi videla.

Drugi dan pa je bila v šoli nevihta. Gospodična Cecilija je pogledala zvezek, pa ni nič rekla. Samo nekaj je zapisala

in rekla, da moram doma pokazati in mora ata podpisati, ne mama. Kar sapa mi je zastala. Ata! Saj z mamu bi se dalo še kako pogovoriti, z atom pa bo joj. Srce mi je tolklo, kot bi ga s težkim kladivom nabijali, ko sem prišla domov. Še pred kosilom sem pokazala atu zvezek in rekla, da mora podpisati. Gospodična tako hoče.

Ata je gledal zvezek, začudeno majal z glavo in rekel: »Kje pa si se naučila tako lepo pisati?« — »Saj nisem jaz,« sem zajokala, »Kukec je tical po zvezku.« — »Tako,« je rekel ata in gledal za Kukcem, ki je skakal po dvorišču, »potem mora biti pač Kukec kaznovan. Mama, vzemi nož in pripravi Kukca, da ga bomo jutri spravili v notranje kraje.«

Srce mi je zastalo od same žalosti. »Ne, Kukca ne, saj sem jaz kriva,« sem prosila, »jaz sem ga krenila, mene nabijte, Kukec je nedolžen.«

Tako lepo sem prosila in vsa sem se tresla, da sem se mami zasmilila. Obrnila se je k atu in rekla: »Saj bi, ampak nimam srca, da bi Kukcu nož pokazala. Tako je domač. Naj živi, ampak Anča mora iz svojega hranilnička kupiti nov zvezek.«

Tako je Kukec ostal pri življenju. Od tega dne pa nalog ne piševa več skupaj.

Maksimov

Moj psiček

S psičkom rada se imava,
vedno skupaj se igrava;
na besedo rad uboga,
delo njemu ni nadloga,
vse z veseljem izvrši,
pridno vsega se uči.
Včasih vržem za zabavo
kamenček mu daleč v travo,
psiček moj ga ne zgreši,
vedno pravega dobi,
v gobčku mi prinese ga,
vrže predme ga na tla.
A če tujec mu nagaja,
najprej jezno ga oblaja,
končno pa, če ni drugače,
mu z zobmi pomeri hlače.

Miček — tiček

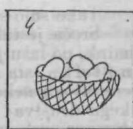
MARTIN - POTEPIN

TIČEK - MIČEK

DECEK

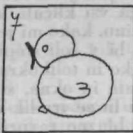
GNEZDO

GOZD

ROKA

MLADIC

PTIČ

NISO SE ŠE V 4 ODDAHNILI OD PRESTANE GROZE, KO PRIKORAKA PO 5 ZLOBNI 1. KO JE UGLEDAL 2 FANTALINA 1, SE JE URNO SKRIL ZA 4. TAKO GA ZLOBNI 1 NI NAŠEL, DASI JE Z 6 STIKAL OKROG IN OKROG 4, KER SE MU JE ČUDNO ZDELO, DA STA V NJEM LE DVA 7. POTEK JE POBRAL ŠE ZADNJA 7 IN ŽVIŽGAJE ODŠEL. UBOGA 8 STARŠA! TAKO ŽALOSTNO STA ZAČIVKALA ZA ZGUBLJENIMA 7, DA JE SPOZNAL, KAKO ZLOBEN 3 JE BIL NEKDAJ.

STARČKOVA SMRT

Neki starček je zaradi visoke starosti pričel slabeti in bližala se mu je poslednja ura življenja. Številni otroci in vnuki so stali okoli njegove postelje. Zdelo se jim je, da starček mirno spi. Kar se mu prikaže na ustnicah in licu trikrat zaporedoma sladek nasmeh, kakor da bi snival prav prijetne in vesele sanje. Ko je zopet spregledal, ga vpraša najstarejši sin: »Ljubi oče, zakaj ste se trikrat nasmehnili?« Oče odgovori: »Vse veselje mojega življenja je hitelo pred mojimi duševnimi očmi in nasmehnil sem se, spominjajoč se, kako se pehajo ljudje za praznimi posvetnimi penami. Potem je šlo mimo mene vse gorje in trpljenje, ki sem ga preстал v svojem življenju, in sem bil vesel, da je izginilo. Naposled sem se spomnil smrti, ki me bo rešila vsega zla in privedla iz doline solz v nebeški raj, in tedaj sem se tretjič nasmehnil, ker zapuščam to zemljo nadlog in vidim odprt kraj miru in duševnega veselja v Gospodu.«

Volkov.

Dijaško diletantsko društvo

(Nadaljevanje.)

Tako smo se torej vrnili spet na — deske, ki pomenijo svet!...

Sreča je tako nanesla, da nisem bil v svojem hrepenenju po vonju šmink, po lasuljah in kulisah osamljen, kajti moji dve sestri, Ljudmila in Štefka, sta bili pač — moji sestri in mi vsi trije otroci očeta in matere, ki sta nekoč tudi nastopala na odru »Delavskega bralnega in pevskega društva« v Mariboru. Ta oder, ki ga je postavil kot ustanovitelj imenovanega društva moj oče, je bil prvi stalni diletantski oder v Mariboru. Še danes se spominjam igre »Bob iz Kranja«, v kateri sta nastopila tudi moj oče in moja mati.

Moj najboljši prijatelj na realki mi je bil sošolec Počivalnikov Pepe, kakor smo ga vsi klicali, ki mu je tudi srce bilo za oder. Prav živo mi je še v spominu, kako mi je bilo nekega dne težko, ko se iz sramu nisem okorajžil, da bi v šoli stopil pred tablo in deklamiral »Oresta«, ki sem ga doma toliko in tolikokrat igral, kadar sem bil sam. Zaprl sem tedaj vedno vsa vrata in okna, si vrgel čez ramena velik bel namizni prt, si razmršil lase in se trudil, da bi mi stopile potne srage na čelo, ki naj bi skupno z blazno razprtimi očmi in z zverženimi ustnicami, kot sem jih videl in občudoval na antičnih tragičnih maskah v učni knjigi za zgodovino, dale pravi vtis Orestovega duševnega razpoloženja. Nekoč me je profesor Josip Tavčar, ki je bil v prvi realki in še nekaj let moj razrednik, čisto izredno pohvalil, ko sem deklamiral v šoli nemško pesnitev »Der Zauberlehrling« (učenec čarovnije). Spoznaval je ob različnih takih mojih šolskih nastopih moj dar za deklamacijo, zato je takrat, ko smo jemali »Oresta«, nekega dne vprašal ves razred, kdo od nas bi si upal to pesnitev prav vplivno prednašati, in sicer tako, kakor da bi bil na gledališkem odru. Srce mi je kar zadrhtelo in mi začelo burno biti. Najrajši bi bil kot poblazneli Orest kar planil tja pred tablo! Videl sem tudi, kako je gospod profesor uprl oči vame; a na eni strani sem se zavedal, da bi prevzel preveliko nalogo, kajti čutil sem, da še tako dobro prednašanje še vedno ni izpolnitev onega najvišjega, kar imenujemo igralčevo dovršeno igranje. Na drugi strani pa me je bilo sram že ob sami misli, da bi se v šoli ob Orestu tako sprostil kot doma.

Okleval sem in okleval — dokler ni končno planil — zares planil — pred tablo moj prijatelj Pepe. Bil je gotovo v enakem razpoloženju kot jaz, samo, da je imel več poguma. In tisti trenutek, ko sem videl, da sem zaigral lepo priliko in se kot Orest razživel, sem bil zelo žalosten.

Bil je res imeniten, ta Počivalnikov Pepe; a vseeno sem si domišljal, da ni pokazal vsega onega, kar bi bil mogel ustvariti jaz. Tako mi je bilo še bolj žal, da se nisem bil sam odločil. Tudi še danes, ko sem že dvaintrideseto leto igralec, mi ni nikdar žal za vlogo, ki bi jo po svojem prepričanju moral igrati jaz, a jo igra kakšen tovariš — če vidim, da jo igra zelo dobro, vsaj tako dobro, kot bi jo predstavljal jaz; pač pa sem zelo žalosten, če se moram odpovedati kakšni takšni vlogi, ki jo igra potem drugi slabo ali pa čisto nezadostno.

A danes mi ni več žal, da sem se tisti dan v šoli tako obotavljal, da me je Počivalnik prehitel; kajti spoznal sem ob njegovi igri, da je »moj človek«, to se pravi — dečko, ki mora med nas, ki hočemo prirejati gledališke predstave. Nagovoril sem ga in res — postal je naš. Imel je pa prijatelja gimnazijca, Vladimirja Gomilška, ki ga je pripeljal s seboj in ki je bil prav tako navdušen za »igranje«. Mi trije in še realčan

Vadnov ter obe moji sestri smo bili od onega dne, ko smo si postavili v onem našem podstrešnem rajju oder, vseh osem let glavni stebri in odborniki »Dijaškega diletantskega društva«, ki je živelo že prej, preden smo mu dali ime.

Priključila se nam je še dolga vrsta drugih tovarišev in tovarišic: tako n. pr. realčan Jože Križaj, ki je danes prvi basist zagrebske opere, ob Peršlovi, Roza in Mařenka, ki sta trenutno češki operni pevki, Štancar, ki je bil tudi solist v zagrebski operi, pa še mnogi drugi: Pikel, Antončič, Bokšič, Božič ter ne zadnji med nami — Ferdo Vesel.

Nisem seveda naštel vseh, posebno če pomislite, da je ta naša igralska družina obstajala dolgih osem let in je mnogo članov prihajalo in čez leta špet odhajalo, ne da bi se bili mi »stebri« zrušili; nasprotno, stali smo od leta do leta trdneje in naše predstave so se razvijale v vedno večjo vrednost.

*

»Proč s cirkusom!« smo vzkliknili, ko smo bili tako lepo zbrani. — »Igrajmo rajši!« ...

Pa smo šli na delo!

Postavili smo si v svojem podstrešju — oder. To ni bilo tako težko, saj je bilo tam vse polno krasnih močnih brun, tako da so tvorila kar imenitno leseno ogrodje za oder. Desk in žebeljev je bilo dovolj na razpolago in tla odra so bila hitro zbita.

A kje dobiti kulise? Od naših mater nismo mogli zahtevati, da nam dajejo na razpolago svoje rjuhe. »Eh, kaj — napravimo kulise sami,« sem dejal. »Saj smo po večini realčani, med nami je nekaj prav odličnih risarjev in slikarjev!« In res, sestavili smo najprej vrsto iger, ki smo jih sklenili uprizorjati prvo leto, ter za vsako igo napravili kulise sproti.

Prva iga, ki smo jo igrali tam na podstrešju, je bil »Repoštev«. Imel sem od svojih dveh mariborskih prijateljev Otmarja in Gustla nemško pisano pravljичno igo »Rübezahl«, ki je bila del repertoarja njunega otroškega marionetnega gledališča in ki sta mi jo ob mojem odhodu iz Maribora med drugimi darovala. Poslovenil sem to igrico, naštudirali smo jo ter obenem snovali in izdelovali scenerijo (prizorišča). — Seveda, bili smo po večini otroci revnih staršev — edino Počivalnikov Pepe je bil me-sarjev sin! — pa smo morali biti bolj skromni. Nismo torej imeli platnenih kulis, temveč papirnate. A ta papir je moral biti napet na lesene okvirje, pa smo se s Pepetovo pomočjo, oziroma po zaslugi dobrega srca njegove mame, povzpeli tako visoko, da smo šli k lesnemu trgovcu ter nakupili potrebno število lesenih, štirioglatih drogov. Spominjam se, s kakšnim ponosom smo jih nesli domov.

Prizorišče za »Repoštev« je bilo — prekrasno. Posebno tisti prizor, ki se je vršil med skalovjem, je bil res pravljичen. Naslikali smo z vodeni-mi barvami na svilen papir skalovje z gorsko floro (rastlinstvom). Dali smo skalam prav fantastične (grozotno nenavadne) oblike; a ozadje —, o prosim, ozadje je bilo pa platneno! — ozadje sem s suhimi barvami, ki sem jih raztopil ter pomiešal s klejem, naslikal jaz sam.

O, koliko dela je bilo s tem ozadjem! Saj nisem imel pojma, kako se slikajo kulise, kjer je vse preračunjeno za pogled na daljavo; jaz pa sem naslikal vsako deblo, vsako vejo in vejico in vsak list posebej. Pomislite, na stotine in stotine listov je bilo! — —

No, končno so bile vse težave premagane in otvoritvena pred-stava naše prve redne sezone je bila imenitna!

(Dalje prihodnjič.)

FRANJO CICEK: VESELE ZGODBE IZ SLAVNIH PUKŠ

Raca na vodi in volitev pukšanskega župana

Če greš po cesti bolj na ono stran, boš na tej strani opazil imenitno vas, ki ji Pukšani pravijo Račja vas. Brihtni ljudje bivajo v tej vasi. Še celo Pukšani so si pri njih izposodili pamet. Račani ali Racarji so vedno židane volje in veseli, da jih je veselje gledati. Smeh je pri njih doma, jezo so oni dan pokopali in še celo smejali so se zraven.

»Raca na vodi,« so dejali, »kdo pa bi se jezil, če jeze več ni!« Raca na vodi, to so kaj radi imeli in je bila imenitna ta raca. Saj je imela po njej ime tudi njihova vas, kar je zelo lepo. Kako da ne? Potok so imeli, ribnik tudi in rac je plavalo sem ter tja, da jih še prešteti nisi mogel. Ni čuda, da si lahko vsak čas opazil kako raco na vodi. To so vedeli in znali tudi Račani ali Racarji, ki so bili židane volje in so imeli radi raco vedno pri sebi in na jeziku.

»Raca na vodi,« je rekel oni dan žlabudarjev Lojzek, ko je pojedel skledo žgancev in pisker kislega zelja, »tako sem se nabasal, da mi bo počil želodec!«

Drugi dan ni dobil ničesar za pod zob, pa se je zadr!

»Raca na vodi, tako sem lačen, da še slin ne morem požirati!«

Repinčljev Tonček je gnal vole na semenj. Pa jih je hvalil mešetarjem:

»Raca na vodi, tako so lepi in debeli, da bi jih kar vikal!«

Štrukljeva Polona je kupila prašiča. Zaprla ga je v svinjak ter vzkliknila:

»Raca na vodi, zdaj pa le jej, nemarni pujs, da se zrediš kakor Kajfež!«

Bingljevega Janeza so potrdili k vojakom. Pa so rekali fantje na vasi:

»Raca na vodi, kaj bo ta grizlica? Saj ne bo ločil puške od metle!«

Je prišel Janez od vojakov nazaj in je pravil fantom:

»Raca na vodi, tako sem pokal, da je kar grmelo!«

Miha Pilatuž je ležal na smrt bolan. Okoli njega so se zbrali sosede. Tarnali so in vzdihovali:

»Raca na vodi, zdajle bo pozabil dihati!«

So se zmotili. Kajti se je pričel Pilatuž potiti in se je potil dva dni, nato je planil iz postelje ter se zadr!

»Raca na vodi, tako me je žehtalo, da sem se naučil plavati pod odejo!«

Da, taki so bili Račani ali Racarji, ki so imeli rac več ko preveč.

Je slišal o njih tudi Pukšan ata Žužamaža.

»Hentana reč,« si misli ata Žužamaža, »v Račji vasi imajo rac na kupe. Kaj ko bi prodali eno nam, ki nimamo nobene?«

Povedal je to misel možem in so stopili možje skupaj ter slovesno proglasili občinsko mlako za ribnik. Ato Žužamaža pa so poslali s cekarjem po raco v Račjo vas. Je Žužamaža srečno prinesel v cekarju mlado račko ter jo izpustil v ribnik.

»Holaj, Pukšani!« je zakričal ata Žužamaža, »zdaj pa imamo tudi mi raco na vodi!« So videli Pukšani, da je res, kar so slišali, pa so poskočili in so od veselja lasali drug drugega.

Tiste dni se je pripetila v Pukšah velika nesreča. Ponoči je župan ujel občinsko raco in si jo spekel. Ko jo je na skrivaj obiral, je imel smolo. Nemarna kost mu je obtičala v grlu in župan se je po vseh pravihih zadavil. Kaj so hoteli Pukšani? Pokopali so ga s kostjo vred in šli hitro volit novega župana. Volili pa so župana v Pukšah takole:

Najstarejši Pukšan Jurij Kampeljc, po domače Lačenperger, je stopil na dva stola in v roke zgrabil metlo. Pukšani so mu zavezali oči in se nato postavili v vrsto. Drug za drugim so tekali skozi pod Kampeljcem in vsak se je moral zadreti:

»Lačenperger, kdo bo župan?«

Lačenperger je medtem vihtel metlo in skušal vsakega pritisniti nekam tja, kjer je hrbta konec. Kajti tisti, ki ga bo zadel, bo novi župan. So bili pukšanski možje brihtni. Vsak mu je smuknil kakor miš skozi noge in Lačenperger je udaril v prazno. Na vrsto je prišel tudi ata Žužamaža.

Imel je precej široko glavo in za zlomka, ali se je hote ali nehote premalo sklonil, nič se ne ve, naenkrat mu sedi Kampeljc na ramenih in ga prav po domače bije z metlo po hrbtu.

»Raca na vodi,« je kričal Kampeljc, »tale koštrun, ki ga jezdim, bo župan in nihče drug!«

Ker ni bilo postavno določeno, koliko udarcev z metlo zadostuje za pravilno izvolitev, je kajpada imel Kampeljc proste roke in je to nejasnost zakona temeljito izrabil. Klestil je z metlo po novem županu, da mu je od cele metle ostal le še držaj in so že od tega letele trske.

Žužamaža je dirjal s svojim jezdecem po vasi in ker ni vedel, kako bi se rešil podivjanega Kampeljca, se je z njim vred zakadil v ribnik.

»Raca na vodi,« so vpili Pukšani ter drveli skupaj, »tako je prav! Naj živi naš novi župan!«

Potegnili so oba za pete iz vode in ju postavili na sonce, da se posušita. Vse je bilo zopet v redu, kajti Pukšani so imeli novega župana.

NAŠA POŠTA

Doživljaji mojega očka iz svetovne vojne

Starejša sem od sestrice Erne, zatorej sem si tudi živo zapomnila, ko nam je naš očka nekega zimskega večera pripovedoval o doživljanju kot ujetnik v svetovni vojni.

Strašno je ujetništvo, kakor si ga predstavljam jaz po pripovedovanju očka, ki je bil vojni ujetnik od leta 1915. do 1921.

Tam v Srednji Aziji se je nakopičilo nad 50.000 vojnih ujetnikov vseh narodnosti, med katerimi je bil tudi moj očka.

Bridki so dnevi ujetništva. Vsak navaden kaznenec ve, kdaj bo izpuščen iz zapora, ali ubogi vojni ujetnik ne ve ne dneva ne ure, kje ga čaka smrt, preden se vrne v domovino.

Samo ob sebi se razume, kjer je veliko ljudi, tam je tudi bolezen. Slaba hrana in skromna bivališča ujetnikov so bila vzrok različnim boleznim. Razsajala je kuga, kopicili so se grobovi — kam z mrličji? Prišlo je povelje, da se izkoplje grob za okrog 100 mrličev. Med temi, ki so kopali velikanski grob, je bil tudi moj očka. Izčrpan od lakote in slabe hrane je odšel z delavci-ujetniki, da jim poišče prostor zadnjega miru. Izkopana je bila jama za nad 100 mrličev, ki je dobro došla, ker je med kopanjem podleglo ob težki lopati še 30 ujetnikov. Zakrili so mrličje vseh narodnosti in posuli nanje apna, nato pa prsti.

Vera v Boga je zadržala mojega očka, da ni na mestu zblaznel.

Grobovi se odpirajo dalje. Kuga je ponovno pričela razsajati. Umrli ujetniki so bili zloženi kot metrska drva po več sto metrov v daljavo.

Moj očka se je nahajal med ujetniki kot poveljnik barake (taborišča). Tolažil je svoje sotrpine, da vse mine, tudi naše sužnosti mora biti konec, saj nas ljubi Bog ni povsem zapustil.

Zraven vsega jih je mučila podnevi še huda vročina, ponoči pa oster mraz.

Pripoveduje nam, kako je prišel nenadoma tajfun in ga odnesel razcapan vojaški plašč, ki ga je zračil na dvorišču tabora. Nad 100 m visoko mu je odnesel vrtnec plašč in ga zanesel prav v sredino mesta Taškenta. Nikoli več ga ni videl, ker se ga je polastil Tatar.

Sedaj je moj očka prebil noči in noči, ne da bi zatisnil oči zaradi hudega mraza.

Ves izčrpan, da se ogreje, napravi v zimski svetli noči izprehod po taborišču. Nebo je bilo čisto kakor ribje oko. Oziraje se na vse strani, zapazi (t. j. bilo l. 1915) božje razpelo na nebu, sestavljeno iz ne-kake megle. Ni verjel svojim očem, zdrnil je še več sotrpinov in jim pokazal prikazen v oblakih.

Mir bo! Tako je šla govorica od barake do barake. Drugega dne po tej prikazni se pojavi sestra nemškega Rdečega križa in porazdeli ujetnikom denar, obenem pa izroči pozdrave od doma. Ujetniki so tožili o težkih razmerah in prosili, naj jih reši smrti v Aziji.

Prošnja ni ostala brez uspeha. V teku enega meseca je bilo to taborišče vojnih ujetnikov v Taškentu izpraznjeno. Ubogi ujetniki so bili rešeni gotove smrti. Prikazen na nebu je prinesla ubogim ujetnikom srečo. Trpljenja sicer še ni bilo konec, vendar zaupanje v Boga je privedlo ujetnike nazaj v domačo zemljo.

Na sveto razpelo, ki ga je videl moj oče in na stotine ujetnikov na nebu na lastne oči v Srednji Aziji v mestu Taškentu, moj očka nikoli ne bo pozabil, pa če bi živel še sto let.

**Avrelija Zdolšek,
Kamnik.**

Spoštovani g. urednik!

Tudi jaz bi se enkrat rada oglasila v našem listu. Naša vas se imenuje Stražišče in je precej velika. Steje okrog 500 hiš. Naša hišica stoji blizu glavne ceste, ki pelje v Ljubljano. Tukaj stoji pet hiš, ki pa so od vasi oddaljene 20 m. Zato so kraju dali drugo ime, pravijo mu na »Groblic«, ker stoji hiše na njivi, ki se je imenovala »Groblica«. Zato imam tudi v šoli 20 m daleč. Hodim v 5. razred ljudske šole v Šmartnem. Učim se rada, ker me zelo veseli, če naredim svojim staršem veselje z odličnim spričevalom.

Čitam prav rada, posebno težko čakam »Vrtca«, ker so v njem lepe povesti in dosti poučnega za nas male. Veselim se pa ugank, ki jih tako rada rešujem, da me navsezadnje že kar glava boli od samih ugank.

Upam, da to pismo, ki je prvo, ne bo šlo v koš.

Vas iskreno pozdravlja

**Likar Marinka,
uč. V. r. viš. lj. šole v Šmartnem p. Kranju.**

Mariji

Ko zjutraj se zbudim,
Mariji se izročim,
sklenem roke k Nji lepo,
ker ljubim jo srčno.

Ko v cerkev zjutraj grem,
na Marijo se ozrem,
ona je moja mati,
jaz hočem Njen ostati.

Franc Leskovar,
učenec V. razr., Majšperg.

Dragi g. urednik!

Danes Vam pišem prvo pismo. Doma sem na Hruševem, v šolo pa hodim na Dobrovo. Lepa je ta vas. Na hribčku stoji cerkva, ki jo varuje sv. Jurij. Ne daleč od cerkvice pa je vas Hruševo, ki šteje okrog 10 hiš. V šolo je 1 uro. Vabim Vas, da jo v poletnih dneh prideite pogledat.

Upam, da to pismo ne bo romalo v koš, ampak, da ga boste sprejeli.

S spoštovanjem Vas pozdravlja in Vam želi in vošči vesele božične praznike in srečno novo leto Vaša naročnica

Jankovič Marijana,
uč. II. r. lj. šole na Dobrovi pri Ljubljani.

V deželi sladkosti

I.

V deželi sladkosti
ni zidanih hiš,
pred hišico vsako,
zavzet obstojiš.

II.

Lesi ni, ne stekla,
v tej hišici nič,
od vrha do tal je
iz samih slaščic.

III.

A pot tja pozna le
naš stric Škrbolin,
skrivnost to izve le,
kdor da mu cekin.

Hočevnar Boža, Vevče,

uč. V. razr. ljudske šole v D. M. v Polju.

Čenjeni gospod urednik!

Iz naše prelepe Gomilske vasi ni bilo še nobenega dopisa. Zato sem se odločila jaz, da Vam poročam v nekaj vrsticah in Vam podam nekaj podatkov iz naše vasi: Na eni strani naše vasi teče potok Bolska, na drugi strani pa nas spremlja državna cesta. V vasi imamo tudi župno cerkev, šolo, pošto in trgovino.

»Vrte« rada prebiram, posebno zdaj, ko so dolgi večeri. Najbolj živo me zanima povest »Bebec Miha«. Radovedna sem, kako se bo končala. Naročeno sem tudi na »Lučko«, ki jo isto tako rada prebiram kakor »Vrte«.

Sedaj bo pa za danes dovolj, pa še drugič več, če ne bo pismo romalo v koš.

Vas pozdravlja
Cizej Marica,
uč. na Gomilskem, Sav. dol.

Čenjeni g. urednik!

Tudi jaz sem se opogumila, da Vam napišem nekaj vrstic. Na »Vrte« sem naročena šele drugo leto, a mi je vseeno prinesel veliko lepih povesti in pesmic. Tudi v šoli se učimo pesmice iz »Vrte«, ker so prirejene nalašč za nas. Sicer je na naši šoli še bolj malo »Vrtčarjev«, to pa zato, ker večina ne zmore naročnine. Zato pa je »Lučka«, ki je poceni, številneje zastopana.

V letošnjem »Vrtcu« mi najbolj ugaja povest »Bebček Miha«. Kar smili se mi Mihec, ker so ga tako po nedolžnem zaprli. Tudi »Dnevnik Petačeve Anče« prečitam do zadnje črke. Če bo pisemce požrl koš, bom sicer žalostna, a huda ne bom na Vas, če pa bom pisemce brala v »Vrtcu«, bom tako vesela, da ne bom »Vrtca« nikdar več pustila, ampak bom skušala pridobiti še kakega novega naročnika.

Lepo Vas pozdravlja

Plestenjak Marija,
uč. II. razreda v Polhovem Gradcu.

Spoštovani g. urednik!

Iz našega kraja se nobeden ne oglasi. Zato sem se pa jaz opogumila. Vsi že težko čakamo »Vrtca«, da zopet pride. V »Vrtcu« je lepa povest »Bebec Miha«.

Napisala Vam bom tudi kaj o našem kraju. Želimlje je majhna vas, a precej lepa. V bližini je znamenita cerkva Kralje miru na Kureščku.

Povabim Vas, da nas kaj obiščete, da ne bomo tako zapuščeni.

Prav prisrčno Vas pozdravlja

Kramar Ana,
učenka IV. razreda v Želimljah.

Pesem o materi

Težko breme tebe veže,
dobra moja mamica,
a za skrb in trud, trpljenje,
Bog ti blagoslov svoj da.

Jaz pa čutim vse težave,
ki ti vežejo srce,
ki ti v dušo legajo
in ti belijo lase.

Kadar te otrok razžali,
žalostno posedaš mi,
a da jaz sem taka hčerka,
mamica, ne boj se ti.

Zate molim vedno k Bogu,
da olajša ti gorje,
da olajša tebi muke,
ki ti črpajo srec.

Pečjak Mihaela,
Bežigrad.

SKRITE STEZICE

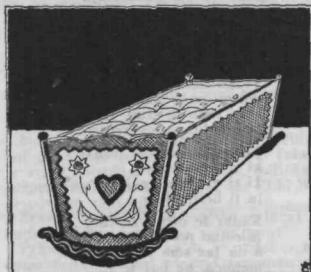
1

POMLADANSKA

2

ZIBELKA.

3

CVET.

4

Navihani študentje

(P. Golobič)

V gostilno pridejo trije navihani študentje: Gašper, Janez in Miha. Vsedli so se k prazni mizi ter poklicali gostilničarja: „Kar sem prisedite. Pili in jedli boste z nami, saj imamo dovolj denarja.“ To rekši, vržejo na mizo polno mošnjo denarja. „Glede plačila pa velja tole: Steli bomo do deset. Kogar doleti številka deset, sme oditi. Plača tisti, ki ostane zadnji pri mizi. Ali velja?“

Gostilničar je vesel pritrtil ter ukazal natakaru, da prinese na mizo jedače in pijače.

Po pojedini se je začelo štetje. Pri prvem preštevanju je odpadel Gašper, ki mirno vstane in zapusti gostilno. Pri drugem pride na vrsto Janez, ki tudi molče odide, a v tretje zadene številka deset Miha, ki dostojanstveno pograbi mošnjo ter izgine hitro skozi vrata.

Gostilničarja pa je minila vsa veselost, ker je bil ob ves zaslužek.

Kako so sedeli pri mizi študentje, kje je sedel gostilničar in pri katerem so začeli šteti?

5

Japonska

(Fr. Š.)

Tsup in tsup, rek ej ondev netsam gorko tsu.

1. Zimska: Uživajmo zimske lepote zmerno in previdno.
2. Krogi: Vest je božja budilka.
3. Kolo: Po zvoženih cesti ne raste trava.
4. Vrane: Kra, kra, mrzla zima je prišla, ptice tare lakota.

4 nganké so rešili:

Adlešiči: Adlešič Janko, Jože, Stanko in Ana, Cvitkovič Janez, Kambič Anton, Mušič Janez, Petek Marija.

Begunje p. C.: Korošec Jože, Tomšič Jože, Cimperman Milka, Zrimšek Anton, Košir Marija, Strgulce Ivan, Urh Ana, Znidaršič Ana, Otoničar Vinko, Hren Jožica, Debevec Jože, Hiti Pavla, Mrak Franc, Hren Mar. — Begunje p. L.: Košir Helena, Skrij Ivan, Znidar Janez. — Begunje p. Rakek u: Skrij Ivan. — Boh. Bistrica: Znidar Janez, Arh Franc, Korošec Marija, Zvan Jožef, Avšič Majda, Zitnik Franc. — Beograd: Jug Jelica. — Bled: Mejavšek Zdenka, Sabernik Pepca, Korošec Ida, Robič Helena, Zupan Mar., Burja Mar. — Bloke: Usenik Erna, Urbas Mici. — Bogojina: Gašpar Stefan, Veleberič Anton. — Sv. Bolfenk p. Središču: Zadavec Stane. — Borovnica: Cerh Franc, Petkovšek Ana, Vičič Zinka. — Braslovce: Smajs Olga, Babič Albina, Ajdnik Tončka. — Brezovica: Jakobin Avguštin, Mravljec Tine, Gregorka Franc, Belič Majda, Rotar Janez, Šever Ana, Skodlar Stanko. — Brusnice: Klevišar Frančiška, Gornik Antonija, Gazvoda Mar., Luzar Mar., Mrak Ana, Rajer Ana in Antonija, Šušek Ana, Ravbar Milan in Stanko, Vovk Jože, Zupin Rudolf. — Bukovica: Benedičič Stanka, Fink Jelka, Benedik Marica, Rihtaršič Majda, Pintar Stanka, Kalan Julka. Stibelj Franca, Tavčar Franca in Matevž, Oman Franc, Pintar Ciril, Brgant Tomaž, Golob Viko, Sifrar Janez, Dolenc Marjan, Kalan Tone, Sifrer Janez, Bukovič Oton, Pintar Jože, Kankelj Jože. — Bukovščica: Jelenc Janez in Jožef.

Celje: Janič Vinko, Kvas Mar., Javornik Branko, Zabay Justina, Magajna Nada, Strenčan Mar., Podgornik Ana, Divjak Fani, Vidic Nada, Goričan Mar., Veber Majda, Jakopin Hermina, Segra Begina, Spiljak Katarina, Gantar Mar., Brišnik Mila, Mirnik Danica, Peternel Mar. — Cerknica: Mlinar Franc, Leskovec Franc, Opeka Ludovik.

Češnjica: Dobravec Franc, Stare Franca. — Črešnjavec: Lah Terezija, Repnik Tina, Pernat Lenka in Mielka, Gabere Marica, Brumec Mar., Mihelič Stanko, Polanec Alojzij, Pernat Stanko, Potočnik Vinko, Repnik Franc, Soršak Stanko, Kmetec Angela, Koren Milica, Sajko Zlatka, Vrhek Stefka. — Črni vrh: Burjek Janko. — Črnomelj: Bebar Vilko, Matko Alojzij, Kure Jože, Simončič Jože, Zeljko Ivo, Stariha Fr., Muhič Peter, Burja Janez, Planinc Fr., Miketič Janko, Butala Ivo, Bahor Jože, Konde Fr., Plevnik Fr., Svaiger Ana, Jerman Stanka, Mlek Angela, Knetič Zofija, Schweiger Mar., Milek Draga, Metelko Milka, Klemenc Mici, Doltar Janko, Grahek Tina, Svaiger Fr., Doltar Tončka, Stariha Fr., Kramarič Janko, Pezdirc Martin, Raič Stanko, Burazer Božena, Novak Mar., Vončina Marjan, Strmec Milka, Malerič Eva, Grahek Angela in Malčič, Martelanc Sonja, Schweiger Stane.

Dev. Mar. v Polju: Ložar Fr., Pogačnik Viljem, Čajhen Mar., Rojšek Stefka, Skrjanc Mimi, Podobnik Ivo. — Dobrova: Zerovnik Lojze, Zalaznik Ivica, Dolničar Aleksandra, Babnik Ana in Ivana, Oven Zinka, Vrhovec Franca, Sadar Mar., Rus Slavko in Silva, Zalaznik Milka, Debevec Nada, Ciuha Ivana, Košir Marjana, Roza in Gabrijela, Puc Mar., Gregore Ivo, Perne Jakob, Božič Miha in Ivana, Rotar Mimi, Urbančič Milka, Rožnik Fr. in Mimi, Rihar Julka, Zadnikar Lojzka in Franca, Mikuz Mar., Peklaj Jožefa, Suhadolc Minka, Korenčič Slava, Rozman Mar., Dovjak Minka, Clemente Nada, Jankovič Mar. — Dol. Logatec: Molk Ivan. — Dolž: Učenci viš. lj. šole. — Dražgoše: Kavčič Cilka. — Drenov grič: Janša Mimi, Demšar Jelka, Friškovec Olga, Vrhovec Ivana, Petkovšek Cecilija, Leskovec Vida, Završnik Dora, Sedej Julija, Jelovšek Franc, Jesenko Mar., Koprivec Lovro, Podboj Jože, Velkavrh Ivana, Jelovšek Andrej, Permoser Jožica, Kržmanc Franc. — Duplje: Snetič Ljudmila.

Sv. Gora: Bernot Majda. — Zr. Gorje p. Bl.: Pristov Silva, Hudovernik Ivana, Kogoj Beika in Marija. — Gorjuše: Polanc Antonija. — Gradac: Šilo Ter., Strukelj Ivan, Potočnik Malka, Tome Milka. — Sv. Gregor: Adamič Mirko in Stanko, Oblak Mar., Modic Anton, Rigidar Ivana in Mar., Grebenc Mar., Dolšak Ivan, Drobnič Mar. — Gor. Ponikva: Kos Ljudmila, Jezernik Marija. — Griblje: Jaklič Jože, Kralj Tone, Milek Alojzij, Kure Malka, Filak Ana, Brodarič Mar., Stravec Milka, Zeljko Jože, Jakofčič Ivana, Zeljko Ivan, Strucej Vid, Črnič Vid, Sterk Vida, Brina Frančiška. — Grosuplje: Završček Anton, Ožbolt Nada, Bajželj Olga. — Guštanj: Riltonja Tončka, Ivartnik Ovetka, Jevšnikar Leon.

Hinja: Grm Julka, Sporar Amalija in Marija. — Horjul: Kozjek Franca.

Iga vas: Baraga Franc, Bavec Ivana.

St. Janž n. Dol.: Repovž Faul, Markovič Marjan. — Sv. Jakob o. S.: Lukežič Ivana, Kralj Marica. — St. Jernej: Svalj Pepca, Vrtašnik Olga. — Jevnica: Kovič Anton, Suštar Stanko. — Jezero p. Pr.: Schein Malči, Čuš Joži. — Jezersko: Anko Jože. — Ježica: Parkelj Darinka, Poštuvan Tonček, Bezeljak Ljudmila, Novak Ana, Smole Ovetka, Zor Majda. — Sv. Jurij o. j. ž.: Bertonec Mirko. — St. Jurij o. T.: Dolar Stanko.

»Vrtca« izhaja prvega v mesecu, devetkrat med šolskim letom. Naročniki dobe poleg devetih številčk lista brezplačno tri mladinske knjižice za skupno naročilo 25 din, ali deset mesečnih obrokov po 2.50 din. — Za posameznike je naročnina 30 din. — List izdaja »Sloškovna družba« v Ljubljani. Zanj odgovarja Ivan Strukelj. Glavni in odgovorni urednik Fr. Ločnikar v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. — Sklep uredništva je peti dan v mesecu. — Uprava »Vrtca« je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman). — Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Kamnik: Perčič Vinko, Prezelj St., Grič Slavka, Hribar Zinka, Regali Janez, Cebulj Adolf, Grintal St., Balantič Justina in Stefka, Pogačar Poljka, Ogrin Franc. — Kamna gorica: Dolenc Milka, Berce Mar., Eržen Mar., Kalan Marjan, Arh Jožica. — Kočevje: Kajfež Spasenija, Kuntara Erika. — Komenda: Stupar Terezija, Zadrgal Magda, Zarnik Julka, Koželj Milka, Pogačar Franca, Plevel Tončka, Zadrgal Ana. — Koprivnik: Jeklar Mar. — Kranj: Toporč Leo, Likozar Martin, Hobič Milka, Pelicon Magda, Smitek Hinko, Jerše Zorko, Gabersček Marjan, Zupan Slavka, Frass Milena, Brezar Stanko, Bitenc Jožica, Mausar Otmar, Poličar Ivo, Frass Zarko, Primožič Anton, Mubi Ivo, Trankar Avrelj, Berce Franc, Malovrh Milan, Rozman Krista. — Kropa: Kržišnik Ivo, Katrašnik Aleksander, Mihelič Ivan, Gašperšič Magda, Tajda Lazar, Vidic Ivka, Solar Minka in Danilo. — Kuzma: Jerič Lizika.

Laporje: Spragar Silva, Lorenci Mar., Lenošek Milena, Stimec Alojzij. — Lesce: Magdič Pavla, Dežman Angela, Vlanč Metka. — Leskovec: Vakselj Slavka. — Lesce: Trunkaus Lenčka. — Litija: Letnar Marjan, Verbole Darka, Lukandič Milica, Grum Evstahija, Planinšek Jožica, Videmšek Marjan, Lekše Jožica, Ljubljana: Aleš Miro, Goslar Sonja. Podvršič Majda, Globočnik Selma, Martinc Zinka, Steiner St., Pucihar Ivo, Založnik Kristjana, Oblak Matevž, Braune Poljka, Golob Nace, Kamenarič Sveto, Horvat Janez, Mersol Kristjan, Rihar Bogdan, Vuk Branko, Koren Lado, Miklič Marjan, Setina Jožeta, Skodlar St., Kolnič Olga, Hribar Balbina, Siško Silva, Dolinar Matilda, Kemperle Zora, Ziegler Jagica, Hribar Lucija, Čarman Majda, Santl Nada, Stražisar Jelka, Jakl Sonja, Florjančič Bogomila, Remih Zlatko, Omež Jožica, Čuš Jožica, Plešetič Boris, Kušljan Jože, Merhar Franca, Keše Ida, Zibelnik Vida, Stele Melita, Tomšič Meta, Logar Janka, Nored Janez, Lauter Eka, Siško Stane, Rems Fedor, Kržin Rezi, Verbek Jože, Stepančič Renato, Vodopivec Reza, Milavec Anton, Prelec Mar., Strojnar Janez, Kos Marjan, Zabukovec Jože, Terčlav Ivan, Medvedšek Dragica, Mlakar Zora, Marinšek Ida, Pauer Ksenija, Trtnik Iva, Slapar Adica, Kováč Pavel, Pavlovič Antonija, Ahlin Majda, Čok Mileva, Langus Janez, Lampič Ciril, Tršan Stojan, Koman Darinka, Fajdiga Edvard, Kelbič Silva, Kramar Jože, Pogačnik Zdenka, Föderansberg Andrej, Videmšek Milica, Avbelj Mimi, Prevc Tone, Bišenk Jože, Wagner Anton, Leben Mar., Srakar Ivan, Peter in Jelena, Pozar Božo, Vrhnovec Jože, Bregar Peter. — Ljutomer: Movrin Judita. — Loče: Čene Jože, Čugmajster Mar., Tevšar Marko, Kuhar Boris, Lajh Ivan, Podkubovšek Franc, Petelinšek Ana, Zurej Franč, Stunf Mihaela, Butar Oskar, Zabukovec Jože, Regoršek Er, Lovrenšič Ludovik, Močivšek Olga, Pihuta Elizabeta, Katelj Pavla. — Loka: Sredensšek Robčič, Gabja Jože, Škorjanc Angela. — Loški potok: Turk Tomi, Samsa Pavla, Levstak Karolina, Lavrič Angela, Ruparčič Tončka, Čar Lojze, Debiljak Ivan, Rojček Stana, Lavrič Jože, Benedičič Mohor. — Sv. Lovrenc: Slodnjak Katarina. — Lukovica: Šter Nuša.

Malenski vrh: Demšar Martinka. — Maribor: Andriček Slava, Potočnik Tonka, Kolar Karla, Požarnik Jože, Pušnik Alojz. — Mekinje: Ogrinec Avguštin, Vedlin Emica, Lenassi Tatjana, Humar Izidor, Zlatnar Franca, Kališnik Stefan, Pančar Jože, Krt Stefan. — Mengeš: Kosmač Kristina in Stanka, Testen Albina, Loboda Dragica, Videmšek Marija, Vahtar Marta, Kosec Marta, Benda Ivana, Hren Marija, Pogačar Angela, Gregorc Vinka, Zlakar Mila, Krušič Pavla, Florjančič Ivica, Orožem Pavla, Jerina Rafaela, Zargi Mimi, Smole Eva, Majdič Darka, Kosec Ana, Simenc Minka, Hafner Angela in Stefka, Per Vida. — Metlika: Črnogelj Anton, Nemanjič Ivan, Roner Marjan, Molek Marija, Pečarič Amalija, Vukšinič Marija. — Mežica: Grauf Jože, Lesnik Jožef, Živec Dragica, Leskovec Rudolf, Lednik Regina, Odetlap Ivan, Potočnik Gregor, Gradisnik Pepca, Škerjanc Felka, Brnudla Sonja. — Moravče: Flrn Angela in Barbika. — Moškanjci: Zitnik Marica, Prelog Stanko.

Naklo: Dežman Tomaž. — Novo mesto: Požeg Zorka, Tratar Frančiška, Bojanc Jožica, Gajeta Kristina.

Sv. Pavel pri Preboldu: Esih Pavla. — Petrovče: Pajk Danica. — Pilštanj: Kovačič Kristina, Kovačič Angelca, Gubensček Ljudmila, Amon Milica. — Vel. Pirešica: Kolšek Marija. — Podbica: Klemenčič Franc, Vidic Marija, Pogačnik Franc, Katrašnik Marija, Marinšek Marija, Katrašnik Franc, Potočnik Katarina, Bešter Marija. — Podbrezje: Petek Edi, Jelenc Ivanka in Anica, Aljančič Tonček. — Polensak: Ključar Peter, Kele Jožef. — Polhov Gradec: Čankar Jožef, Leben Cilka, Kožuh Joža, Kosir Anton, Ašič Renata, Petrovec Janez, Škof Marija, Gabrovšek Franc, Božnar Joži. — Poljana n. Skofje Loko: Demšar Silvester, Oblak Leopold, Krajnc Anton. — Polzela: Suster Ivan, Kolšek Tonček. — Podzemelj: Povše Anica, Jurjevčič Milan. — Prečna: Hervolj Pepca. — Preddvor: Sava Anč in Mici, Tičar Mica in Francka, Sava Bernardka in Francka, Celar Mici, Rehberger Francka in Albina, Rozman Francka, Bukovnik Nežka in Francka, Tepina Vida in Josko, Balantič Alojzija, Aleš Cirila in Francelj, Roblek Marja, Tončka in Anica. — Predaljšje: Naglič Marija, Bidovec Dora, Kalan Majda. — Preerje: Trojar Francka. — Prevalje: Petrič Elizabeta, Pavše Poljka, Senčanjak Franc, Smolar Marica, Enci Rezika, Rauschl Ana, Gluk Ciril, Planinšek Mici, Zmaver Mici, Kocijančič Ljuba, Kroflič Ivan, Langerešek Stefka, Rudolf Mimica, Štern Mirko, Kramžar Vera, Jeromež Miloš, Oswald Natallja. — Primsko: Olenšek Pepek, Okorn Cecilija, Beguš Ivanka, Bizjak Pavla. — Ptuj: Šoberl Breda.

Radovljica: Zerovec Jože, Remec Joža, Zerovec Ivan, Rotar Stanko in Franci, Spenko Jože, Pesjak Ivanka, Robič Boris, Bulovec Helena, Resman Cirilka. — Radvanje p. M.: Lobnik Alojzija. — Rajhenburg: Kozole Anica. — Raka pri Krškem: Pavlenč Gabri-jela, Gorenc Martin, Tomažin Neža, Škrjanc Vida, Gorenc Mara. — Rakek: Siraj Zofka, Batistič Silvo, Kranjc Franci. — Rakitna: Rot Milka, Grmek Ivan, Kovačič Jože, Kržič Zofka. — Razvanje p. M.: Smisl Trautl. — Ribnica: Kaplan Franc, Virant Nada. — Rudnik: Črne Franc. — Rožni dol: Meglič Ivank, Troje Alojzij, Krstine Rozalija, Pavše Zinka in Alojzija, Vidmar Alojzija, Potočar Alojzij, Radovan Jožef, Bele Ivan, Rauh Anton, Jakša Antonija in Jožef, Štalar Stanko, Kapč Anica. — Plut Francka, Maceš Ludvik, Rauh Albina. — Runcič: Rakušič Alojz. — St. Rupert: Novak Anica, Bergant Jožeta, Kutnar Milenka, Knez Martinica, Kurent Majda, Repovž Ana, Marenčič Francka, Marn Pepca, Krajšek Angela, Kostelec Jože. — Ruše: Kocmut Verica, Robič Rožica.

Sela: Sustar Ivanka, Osolnik Ivanka, Poljanšek Frančiška. — Selca: Krek Ivanka. — Selca ob Dravi: Hekič Rozika, Friskovec Matilda. — Semič: Kokošar Ivica. — Senovo: Gracer Drago. — Sevnica: Blaznik Marica, Lukežič Nada, Rebernik Ivan, Bonča Milena, Stergar Pavl, Perne Ančka, Kocijančič Minka, Zelderšič Ljudmila, Turk Marjetka, Imperl Helena, Jančič Milan, Dečman Slavko, Clmperšek Vlado, Zvegljič Marica, Santej Majda, Der-novšek Miloš, Kozmus Miha, Šibljia Anton, Kladnik Inka. — Slovenj Gradec: Simončič Jurij, Zupan Silvestra, Picej Milica. — Slov. Konjice: Knoll Marjeta, Gorjup Milan, Mušič

Bozika, Furman Maks, Kadilnik Ivanka, Eric Lidija, Premh Marija. — Smlednik: Oselj Božidar. — Sodražica: Češarek Joško. — Sostro: Bitene Alojzij in Fani. — Sovodenj: Jerob Vika, Drenek Ana, Rakovič Vinko, Bašelj Tine, Burnik Angela, Treven Marija, Podobnik Jožica, Erzen Franciška, Vončina Angela, Filipič Angela, Bajt Ivanka, Pagon Slavica. — Stara Fužina: Pagon Milan, Hodnik Stanko, Zmitek Erna, Zupanec Anton, Grm Miška. — Stari trg: Znidarski Dušan, Hacc Kristina, Ravšelj Franc, Kandare Zofija, Hauptman Vida. — Stična: Lampret Marica, Leskovec Brauko, Ljubič Franc. — Stogovci: Breznik Barica, Holler Marija, Knodl Jožefa, Reiter Ivana, Krobat Marija. — Stranica: Ambrož Marjan, Preložnik Marica. — Stranje: Kramar Ladislav, Kramar Stefanija, Streit Valentin, Pavlin Angelca, Burja Pepca, Uršič Stefka, Romšak Jožica, Močnik Alojz, Snušnik Maksa, Močnik Stefka, Trobevskec Antea, Koželj Tončka, Spruk Jožica, Pirce Stan. — Studenci: Zigon Marija.

Škofja Loka: Lipovac Ivana, Fojkar Polonca, Langerholc Ivanka, Košenina Zdravka, Kožuh Milena, Subic Anton, Krajnik Vincenc, Stukelj Mira, Grohar Stane, Frlan Ciril, Zontar Blaž, Gasperič Albin, Krmelj Valentin, Breznik Peter, Proj Ciril, Hafner Andrej, Zalefel Roman, Logonder Anton, Logonder Jože, Leben Janez, Celjar Jože. — Skofljica: Grat Zofija. — Smartar n. D.: Anžič Berta in Stanko. — Smartno p. Kranju: Juvan Mihaela, Zavri Marija. — Smartno pri Litiji: Bratkovič Hinko, Penik Egidij. — Smartno ob Paki: Obn Veruška, Puncer Jelka, Brdnik Bernarda, Bizjak Jožica, Glušič Mimica. — Smartno pod Sm. goro: Kosec Marija, Dermastja Marija, Cedilnik Angela, Cedilnik Cecilija, Zajc Julijana, Medvešek Antonija, Pečar Alojzija, Letnar Angela, Franceelj Matilda, Zajc Jožefa, Sustar Marija, Cigolce Katica, Orhlin Franc, Lampič Marija, Dobravec Janez, Koželj Anton, Sustar Lojzka, Mrše Pepka, Gizman Marija, Jernejc Nada, Silc Anica, Sever Matija. — Strekljavec: Stariha Vid, Kambič Henrik.

Teharje: Vrdev Jože. — Tepanje: Brečko Josip, Sirc Stefan. — Toplice: Tisovec Franc. — Trebiže: Bogataj Zorica. — Tržič: Smolik Neda, Mežek Marica. — Trzličice: Zabukovec Ivan. — Tunjice: Slanovec Terezija, Kozel Jernej, Golob Marija, Malež Ana, Kozel Jožefa. — Tupalnice: Cuderman Cirila, Mirko, Slavko in Vinko, Arh Marija.

Vel. Lašče: Jelene Nada. — Vel. Nedelja: Bešvir Jožef, Dovočar Jožefa, Veronek Maks, Kacec Anton, Ovetko Franc. — Vel. Trn: Levidar Jože, Pirce Ivo. — Verd: Hren Janez. — St. Vid n. Lj.: Strukelj Ivana, Kolb Jelisava, Kregar Majda in Andrej, Bačnik Marta, Iglarč Julka, Zadnikar A., Kavčič Francka, Tišler Anton, Kozamernik Pepca, Babnik Ivana, Kajzer Ivan, Cerar Lovro, Mrhar Miro, Mrak Stanislav, Terselj Vekoslava, Škerl Franciška, Jeraj Rozalija, Sinkovec Julka, Cepeljnik Marinka, Krmelj Anica, Merhar Justina, Mrak Dora, Zalefel Majda, Erman Jožica, Sevnik Ana Marija, Bostič Anica, Senk Majda, Kovač Alojzij, Hlebec Florijan, Papež Maksimilijan, Studen Stanislav, Slavič Marjan in Dragica, Arhar Marjan, Demšar Marija, Erman Mava, Omejec Srečko, Kotze Franc, Dobnikar Janez, Polenšek Jožef, Hren Ivanka, Novak Anica, Stirn Jože in Ančka, Cepeljnik Kristina, Kranjec Jakob, Avguštin Breda, Knez Olga in Hilda, Mrhar Jožica, Bricej Franc, Mandelj Jože. — Vransko: Felician Franc, Sporn Katarina, Virjent Fanika, Sket Jelena, Oset Tatjana, Herič Hinko, Debelac Nada, Vrančič Terezija, Karo Stanislav, Lukman Zalka, Felician Ivan in Anica, Učakar Julka, Kapus Ivan, Dolar Ivanka, Turnšek Mara, Jelen Majda, Križnik Karl, Skrabe Maks., Florjan Kati, Crepišek Franc, Drovšek Ivanka, Pirnat Boža. — Vrhnika: Oblak Janko, Uršič Branko, Caserman Andrej, Seliskar Franc, Dominko Milojko.

Zgorje ob S.: Drole Janez. — Zasip: Kalan Ivan. — Zidani most: Dremel Edvard.

Zalec: Rizmal Alojz. — Zalna: Strle Jože, Javornik Joži, Seme Ivan, Jamnik Anton, Mohor Micka, Grum Slava, Kastelic Josipina, Matjažič Anica, Mehle Franciška, Zafran Milka, Kikel Jožefa, Fink Francka, Karneval Marija, Zakrajšek Milena, Kršman Zorka, Javornik Julka, Okorn Franc, Rupnik Milan, Strukelj Alojzij, Pavlin Roza. — Želimiče: Kramar Janez in Ana, Klančar Ivana.

Tri uganki so rešili:

Adlešiči: Grabrijan Božo, Adlešič Stanko. — Sv. Andraž: Krajnc Nuša, Ušen Vanica, Bolha Jožica. — Beograd: Selan Jelka. — Bogojna: Lavrenček Jožef. — Boh, Bela: Siftar Pavlica, Muje Franc. — Brezovica: Sojer Stefan. — Črna: Fajmut Slavko, Veršnik Mici. — Črni vrh: Košir Albina, Tončka in Stanka. — Dole: Vidmar Stanislav, Tekavec Albin in Slavka, Novak Ciril, Ručman Milena. — Sv. Gregor: Marolt Marija. — Jezero pri Preserju: Pristavec Leopold. — Ježica: Kunovar Janez. — Sv. Jurij ob j. ž.: Jager Eric. — Kranj: Tavčar Draga. — Križe: Dolžan Terezija. — Kropa: Staroverški Franciška. — Litija: Medved Milka, Novak Marija, Dobravec Učka, Premk Tončka, Praprotnik Leopoldina, Damjan Marija. — Ljubljana: Lah Marko, Tome Andrej, Kalan Juvencič, Avbelj Helena, Stefančič Viktor, Janežič Pavel, Tavčar Alfred, Jeranec Staša, Kristan Franci, Mavrič Marko, Stefančič Peter. — Olševci: Sekne Ljudmila. — Sv. Peter v Sav. dol.: Lilija Katica. — Podlipa: Buh Jožefa. — Polhov Gradec: Plestenjak Mici. — Poljčane: Prešern Jožef. — Predoslje: Ovsenik Iva. — Radovljica: Zupan Ivanka, Lancovo Franc. — Ribnica: Bikauf Milena, Gradišar Justina. — Senožeti: Pavšič Milka. — Sevnica: Vinter Jožefa. — Skorno: Petrič Emilija. — Slov. Konjice: Tiš Francec. — Stari trg pri Bakiču: Hraber Mirko. — Škofja Loka: Zupane Jože. — Smartno pri Litiji: Oven Anica, Nograšek Jožica. — Smartno p. Sm. g.: Zavašnik Hilda, Medved Spelca, Podgoršek Mihaela in Ivanka, Dolenc Ljudmila, Učan Tončka, Perovšek Stana, Zebovec Stanislava, Boltežar Malka. — Trata: Bogataj Pavlina. — Trzič: Dornig Viola. — Velenje: Verdelj Jožica, Melanšek Joško. — Vel. Lašče: Peterlin Vinko. — St. Vid n. Lj.: Poločnik Janez, Jeraj Hilda, Zivec Franciška, Galjot Slavko, Erjavec Tone, Bozovičar Ivana. — Zalna: Rus Iv.

17 reševalcev je poslalo rešitve prepozno.

Izrebrani so bili in dobe nagrade:

Lazar Tajda, Kropa; Zurej Franc, Loče; Zarnik Julka, Komenda; Jug Jelka, Beograd; Breznik Barica, Stogovci; Kralj Tone, Griblje; Kleščar Franciška, Brusnice; Dolinar Matilda, Ljubljana, I. del. ž.; Cvitkovič Janez, Adlešiči; Škodlar Stanko, Brezovica; Kamenarič Sveto, Ljubljana, Vrtača; Kregar Andrej, St. Vid nad Ljubljano; Skrabe Maksimilijan, Vransko.

Prihodnje rešitve do 16. marca.

Naznanilo!

Narodnikom in prijateljem »Vrtca« naznanjamo, da je izšla knjiga J. Vovka »Zaplankarje«. Nekaj teh veselih zgodbi je bilo že priobčenih v našem listu in so bralcem prav ugajale. Knjigo je bogato ilustriral H. Smrekar. Velja 40 din. Pišite ponjo na naslov: Tiskovno društvo v Kranju.